

Konstrukční přístupy v oděvu na území Ukrajiny v 2. polovině 20. století

BcA. Anastasija Chylčenko

Diplomová práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Design oděvu

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	BcA. Anastasija Chylčenko
Osobní číslo:	K21303
Studijní program:	N0212A310007 Multimédia a design
Specializace:	Design oděvu
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Konstrukční přístupy v oděvu na území Ukrajiny v 2. polovině 20. století

Zásady pro vypracování

1. Teoretická část:

Prostudování a analýza dostupných informací, obrazová příloha, vlastní závěry v minimálním rozsahu 25-30 normostran. Teoretická část je zaměřena na střih a konstrukční řešení oděvů v období 2. poloviny 20. století po současnost na území Ukrajiny (jako součásti SSSR) a vzdělávání v oboru oděvnictví.

2. Praktická část:

Výtvarné zpracování a realizace finálních návrhů v počtu 9-12 modelů. Kolekce je inspirovaná poznatky o konstrukci střihu z teoretické části a konstrukčními principy kyjevské architektury 2. poloviny 20. století. Teoretická a technická příprava projektu, sběr potřebných informací. Dokumentace realizace dle zadaných parametrů: moodboard, storyboard, skici, celkový náhled kolekce, barevnost, popis materiálů, technické nákresy modelů, střihové řešení. Práce musí být doplněna o dokumentační fotografie z procesu tvorby a módními fotografiemi.

Rozsah práce: minimálně 35 normostran. Formát A4. Odevzdejte 1 černobílý výtisk pro archivaci UTB a 2 barevné stejnopisy v pevné vazbě (1 může být kroužková). Součástí předané písemné práce je dodání elektronické verze diplomové práce na Flash disku, který bude obsahovat taktéž samostatné fotografie v tiskové kvalitě z praktické části diplomové práce. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formát pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BARTLETT, Djurdja. *Fashioneast: The Spectre That Haunted Socialism*. Cambridge: MIT Press, 2010. ISBN 9780262026505.
- GRONOW, Jukka a Sergey ZHURAVLEV. *Fashion Meets Socialism: Fashion industry in the Soviet Union after the Second World War* [online]. Helsinki: Finnish Literature Society, ©2015 [cit. 2022-10-19]. ISBN 9789522227522. Dostupné z: doi:10.21435/sfh.20
- KORNIENKO, Olha. Ukrainian Fashion Houses as Centers of Soviet Fashion Representation. *The Hungarian Historical Review* [online]. 2021, 10(3), s. 495-528 [cit. 2022-10-19]. ISSN 20638647. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsjrs&an=edsjrs.27115471&scope=site>
- LEBINA, Natalja. *Mužčina i ženščina: tělo, moda, kul'tura. SSSR – ottěpel'*. Moskva: Novoje litěraturnoje obozrenije, 2014. ISBN 978-5-4448-0186-4.
- VENHERSKA, V. O. Žurnaly mod jak vidobražennja social'noji stratyfikaciji radjans'koho suspil'stva. *History Pages* [online]. 2019, 48, s. 207-223 [cit. 2022-10-19]. ISSN 23075244. Dostupné z: doi:10.20535/2307-5244.48.2019.176393

Vedoucí diplomové práce: **doc. MgA. Kristýna Petříčková, Ph.D.**
Ateliér Design oděvu

Oponent diplomové práce: **MgA. Alice Klouzková, Ph.D.**
Ateliér Design oděvu

Datum zadání diplomové práce: **1. listopadu 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **23. května 2025**

L.S.

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

doc. MgA. Kristýna Petříčková, Ph.D.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne 23.05.2025

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Práce pojednává o oděvnictví ve 2. polovině 20. století na území Ukrajiny jako součásti SSSR. Zkoumá strukturalizaci sovětského oděvního průmyslu a sociopolitický vliv na odívání a úpravu zevnějšku, zaměřuje se na literaturu zabývající se stříhovými přístupy a vzdělávání v této oblasti. Kolekce vychází ze stříhových tendencí a přístupů daného období a má za úkol je aplikovat na současnou ready-to-wear kolekci s ohledem na současné tendence ve vývoji materiálů.

Klíčová slova: stříh, stříhová modelace, oděvní průmysl, SSSR

ABSTRACT

The thesis deals with the clothing industry in the 2nd half of the 20th century in Ukraine as part of the USSR. It examines the structuralization of the Soviet clothing industry and the sociopolitical influence on clothing and appearance, focusing on the literature dealing with pattern making approaches and education in this area. The collection is based on pattern tendencies and approaches of the given period and aims to apply them to the contemporary ready-to-wear collection with regard to current trends in the development of materials.

Keywords: sewing pattern, pattern manipulation, clothing industry, USSR

Děkuji doc. MgA. Kristýně Petříčkové, Ph.D. za vedení diplomové práce, za podnětné rady a podporu v průběhu realizace práce.

Děkuji Michalovi.

Děkuji všem, kdo mi pomáhal s realizací diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 2. POLOVINA 20.STOLETÍ V SSSR –ODÍVÁNÍ A POHLED NA KRÁSU	13
1.1 OBDOBÍ 50.-60.LET – CHRUSČOVY REFORMY A UVOLNĚNÍ REŽIMU.....	13
1.1.3 Neoficiální proud-Stiljagi.....	18
1.2 70.-90.LÉTA	21
2 SOVĚTSKÝ ODĚVNÍ PRŮMYSL	23
2.1 OBNOVA ODĚVNÍHO PRŮMYSLU PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE	23
2.2 HLAVNÍ MÓDNÍ INSTITUTE A JEJICH VÝZNAM	28
2.3.1 Antropometrické výzkumy.....	33
2.3.2 Velikosti a typy postav	35
3.2 PRO LAICKOU VEŘEJNOST.....	44
3.3 MÓDNÍ PERIODIKA.....	51
II PRAKTICKÁ ČÁST	67
4 MOODBOARD.....	68
8.2 KABÁT	77
8.4 BUNDA	79
9.4 KALHOTOVÁ SUKNĚ SE ZÁHYBY.....	95
III PROJEKTOVÁ ČÁST	102
10 FOTODOKUMENTACE KOLEKCE	103
ZÁVĚR	123
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	125
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	127
SEZNAM OBRÁZKŮ	129
SEZNAM TABULEK.....	135
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	136
SEZNAM PŘÍLOH.....	137

ÚVOD

Textová část diplomové práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část uvádí čtenáře do historického kontextu 2. poloviny 20. století na území SSSR z hlediska sociologického pohledu na odívání a zevnějšek. Součástí rozboru je oficiální i alternativní proud. V další kapitole je zkoumáno fungování oděvního průmyslu jako celku v socialistické společnosti, jeho struktura a dělení na jednotlivé instituce, funkce designéra jako součásti těchto přísně organizovaných institucí. Mimo oficiální výrobu v SSSR je zahrnut i pohled na vliv západní Evropy a tendence v oděvním designu, které i přes regulace režimu ovlivnily tamní odívání.

Vzhledem k tomu, že v dalších kapitolách jsou zkoumány střihové přístupy a vzdělávání v oblasti oděvních konstrukcí, zahrnuje teoretická část i informace o velikostním sortimentu a s ním spojenými antropometrickými výzkumy.

Následující kapitoly se zabývají odbornou i laickou literaturou zaměřenou na oděvnictví, především střihové příručky, teoretické práce věnující se návrhářství, módní periodika.

Praktická část uplatňuje poznatky nabyté ze zkoumané literatury teoretické části a aplikuje je na oděv s použitím materiálů odpovídajících současným tendencím. Vybrané střihové přístupy ze zkoumané literatury jsou přizpůsobeny současnému použití v ready-to-wear kolekci. V této části jsou podrobně popsány aplikované střihové modelace a jejich transformace v průběhu vývoje kolekce.

V závěrečné části diplomové práce se nachází fotodokumentace projektu.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 2. POLOVINA 20.STOLETÍ V SSSR –ODÍVÁNÍ A POHLED NA KRÁSU

Hlavní faktory, které ovlivňovaly sovětskou módu byly následující: politická ideologie, centrálně plánovaná ekonomika, veřejné mínění. Ve srovnání se západní módou byla sovětská přísnější, skromnější, konzervativnější, se sklony k tradičnímu pojetí harmonie a barevnosti. Musela být také politicky korektní, některé nacionalistické nebo náboženské motivy ale byly zakázány. Tradiční striktní genderové role v sovětské společnosti přetrvaly déle než v západní.¹

1.1 Období 50.-60.let – Chruščovovy reformy a uvolnění režimu

1.1.1 Liberalizace a nový pohled na péči o zevnějšek

Období 50. a 60.let (po smrti Stalina) se považuje za dobu uvolnění režimu, která přinesla liberalizaci v politice i každodenním životě, SSSR se také postupně westernizoval. Je to doba sexuální revoluce, která přináší liberálnější pohled na vztahy mezi mužem a ženou, legalizaci interrupcí a v 60.letech i vývoj hormonální antikoncepce. Mění se pohled na nevěru, dochází i k zjednodušení procesu rozvodu.²

Obrázek 1 Účesy pro ženy, *Rabotnica*, 1963³

¹ Gronow, Zhuravlev, 2015, s. 27

² Lebina, 2014, s.41-95

³ *Rabotnica*, 1963. č. 2. Pravda

Sexuální revoluce ale přináší i změnu pohledu na krásu, zatímco v minulých desetiletích byla krása spojena spíše s přirozeností a celkovou péčí o vzhled, v 60.letech se společnost otevírá různým kosmetickým a estetickým úpravám zevnějšku včetně prvních plastických operací. Pohled na úpravu vzhledu ovlivnila i západní kinematografie, knihy a hudba. Ženy se inspirovaly například Brigitte Bardot, mladí muži si oblíbili Beatles, poté je ovlivnil i Ernest Hemingway, po jeho vzoru si nechávali mladší muži narůst vousy, což bylo do té doby obvyklé pouze pro starší muže nebo vesničany.⁴ S rozvojem chemického průmyslu přišlo také mnoho produktů péče o pleť a vlasy. Barvení a trvalá se stávaly běžnými. V ženských časopisech bylo možné nalézt doporučení ohledně pleťových krémů, masek a péče o různé typy vlasů. Kosmetika se stávala dostupnou širším vrstvám obyvatelstva a rozšiřovala se nabídka produktů. Výrazně nalíčené ženy však do konce 60.let stále byly terčem kritiky či satirických narážek.⁵

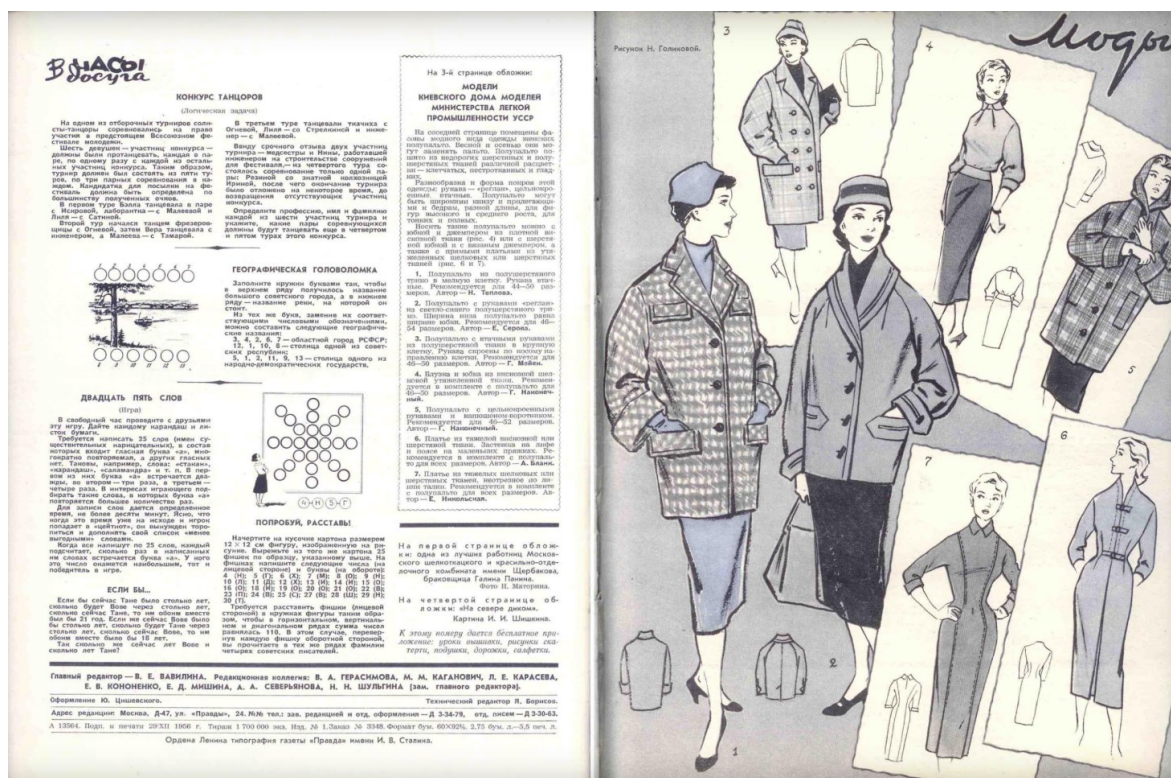
1.1.2 Poválečná móda – oficiální propaganda vs realita

Sovětská móda 50.let byla značně pozadu oproti Západu, například pánský oděv čerpal z odívání v Evropě a USA 30. a 40.let. Ženy hledaly inspiraci v italských, francouzských a latinskoamerických filmech 50.let, kde byly hlavní hrdinky oblečeny ve stylu New look. Oficiální sovětská móda také doporučovala šaty s širokou sukní se spodničkou, ta však nebyla v obchodech k sehnání, proto byl v dámském časopise Rabotnica publikován stříh, aby si ženy mohly alespoň v domácích podmínkách takovou spodničku vyrobit.⁶

⁴ Lebina, 2014, s.96-106

⁵ Lebina, 2014, s.108-113

⁶ Lebina, 2014, s.116-121

Obrázek 2-Ukázka z časopisu Rabotnica 1957⁷

Vzhledem k tomu, že se sovětský textilní průmysl po válce obnovoval pomalu a výroba nebyla kvalitní a nedokázala uspokojit poptávku po módních oděvech, byly založeny státní ateliéry zakázkového šití, pod nápořem objednávek se ale prodlužovala lhůta zhotovení a kvalita se snižovala. Přibližně od poloviny 50. let se tedy kladl větší důraz na domácí šití, podporovalo se prodejem hotových střihů a vydáváním publikací, které vzdělávaly v tomto směru laickou veřejnost, učily je konstrukcím střihu a zhotovení oděvu podomácku.⁸

Móda v SSSR se měnila v 50. letech jen velmi pomalu, zatímco v Evropě se směřovalo k zjednodušování a hlavním symbolem byla Coco Chanel, sovětské ženy ještě nosily okázalé róby s širokými sukněmi, ke konci 50. let se už ale v Domech modelů (státní instituce věnující se vývoji a propagaci sovětské módy) začíná prosazovat návrat k přirozeným proporcím a jednoduchým formám po vzoru západních tendencí.⁹ Jako inspirace sloužil i týdeník Amerika, který nebyl módním časopisem, jeho ilustrace ale dávaly čtenářům představu o životě a odívání na Západě. V rámci SSSR také rostl počet časopisů vydávaných Domy modelů, například Modeli sezona, časopis s ilustracemi, ke kterým se na začátku 60.

⁷ Rabotnica, 1957. Roč. 35, č. 1. Pravda.

⁸ Lebina, 2014, s.130-134

⁹ Lebina, 2014, s.121

let přikládal i nákres střihů jednotlivých modelů. I přehlídky „sovětské haute couture“ se stávají dostupnějšími pro obyvatelstvo, pořádají se například ve velkých obchodních domech, poté se začínají také vysílat v televizi s cílem vychovávání občanů k dobrému vkusu. V 50.-60. letech se také stávají populárními některé manekýnky a manekýni, kteří jezdí prezentovat sovětskou módu i do zahraničí. Část manekýnek se stává sex symboly své doby.¹⁰

Obrázek 3 Přehlídka v ODMO, 60.léta¹¹

Obecná liberalizace v období reforem za Chruščova změnila pohled nejen na vysokou módu, ale i na každodenní fungování. V 50.-60. letech došlo k reformám směřujícím k modernizaci, sovětská masová výroba oděvů a obuvi však nebyla schopná pokrýt poptávku, proto bylo jedním z řešení individuální šití v státních ateliérech nebo u soukromníků, což mohlo alespoň trochu přiblížit obyvatele k západním tendencím. Celková

¹⁰ Lebina, 2014, s.122-128

¹¹ *Dom modelěj na Kuzněckom Mostu*. Online. In: Casual. Dostupné z: <https://www.casual-info.ru/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%BC%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%86%D0%BA%D0%BE%D0%BC%20%D0%9C%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83/>. [cit. 2022-11-30].

westernizace si však žádala módní zboží vyrobené továrně, ke kterému se obyčejní občané dostávali především nelegálními metodami.

*„Plánovaná ekonomika, která nezměnila povahu v období uvolnění režimu, měla na svědomí rozšíření vrstvy přeprodejců módního zboží. V podmínkách rostoucího deficitu se stávali nenahraditelnými distributory nezbytných věcí.“*¹²

Všichni dohromady: krejčí, švadleny, ševci i přeprodejci dali možnost sovětským obyvatelům přiblížit se západnímu stylu odívání. Zahraniční zboží bylo také možné koupit od turistů navštěvujících SSSR. Byznys přeprodeje západního zboží nejvíce vzkvětal v 70.letech, jeho počátky jsou však právě z poválečného období.¹³

Situace s obuví byla obdobná jako s oděvem, nebyla kvalitní a byl jí stále nedostatek. Teplá obuv na zimu v podstatě neexistovala, a i když Žurnal mod informoval o trendech obouvání na zimu 1956, dané modely nebyly k sehnání ani nebyly ve výrobě z důvodu nedostatku kůží, kvalitních barviv a podrážek. Až ke konci 50.let se se výroba obuvi navrátila ke stavu, ve kterém byla před válkou.¹⁴

Poválečná doba s sebou ale přináší i rozvoj chemického průmyslu, díky kterému se vyrábí syntetická vlákna a oděvní výrobky z nich. Nejpopulárnějším materiálem té doby byl tzv.kapron (polyamid 6), ze kterého se zhotovovalo punčochové zboží i efektní tkaniny na plesové šaty.¹⁵ Pronikání syntetických materiálů do textilu zároveň zjednodušilo údržbu oděvu a navýšilo produkci tkanin i pletenin. Výhodou směsových tkanin byla nižší mačkavost a nesrážlivost při praní. Oproti oděvům z přírodních materiálů se nemusely oděvy ze syntetiky nebo směsí vláken škrobit a vyžadovaly méně žehlení.

Chruščov také velmi podporoval výrobu syntetických materiálů a výrobků z nich, viděl je jako příležitost, jak se vyrovnat s deficitem. Sám šel příkladem a oblékal si nové syntetické produkty. Sovětská výroba ale nezvládala výrobu v tak velkých objemech, jak se předpokládalo, a proto se kolem roku 1960 dovážel ze západu materiál orlon. SSSR poté získala licenci na jeho výrobu pod názvem nitron.¹⁶

Příchod syntetických vláken, i když zpočátku nejistý a žádající si velké změny v oděvní výrobě, přinesl změnu pohledu na každodenní život a péči o oděv i estetické vnímání oděvu.

¹² LEBINA, Natalja. *Mužčina i ženščina: tělo, moda, kul'tura. SSSR – ottěpel'*. Moskva: Novoje literaturnoje obozrenije, 2014. ISBN 978-5-4448-0186-4, s.143.

¹³ Lebina, 2014, s.141-143

¹⁴ Lebina, 2014, s.136-137

¹⁵ Lebina, 2014, s.148

¹⁶ Lebina, 2014, s.156-157

V socialistické společnosti bylo používání syntetiky důležité vzhledem k ideji ekonomické a sociální rovnosti.¹⁷

S liberalizací a rozvojem společnosti přichází i změny pohledu na mužské a ženské role a do módy proniká unisex oděv. Mění se obraz žen i mužů, zatímco ve stalinské době byl vzorem světlavý muž atletické postavy, v 60. letech už je symbolem intelektuál, který se nebojí být vtipný a sentimentální. Přílišná maskulinita a nepřirozená krása se už zdají nemístné.¹⁸ Ženy znovu začínají nosit krátký sestřih, který je znakem samostatnosti a mládí.¹⁹ Do dámského šatníku se postupně dostávají kalhoty a jedním z unisex oděvů je plášť ze syntetické tkaniny (tzv. boloňa). Který byl střihově řešen stejně pro muže i ženy, pro ženy doplněn šátkem a pro muže baretem. Pláště byly lehké, elegantní a skladné, bylo je tedy možné ho nosit s sebou a v případě nepříznivého počasí vytáhnout.²⁰

Poválečná doba přinesla politické změny, jež měly zásadní vliv na liberalizaci, kult intelektuálnosti ale i rozvoj chemického průmyslu, který měl vliv na každodenní život, zároveň je však také dobou deficitu a vyrovnávání se s ním.

1.1.3 Neoficiální proud-Stiljagi

Stiljagi (šviháci) byli původně mladí muži, kteří (na konci 40.let) se objevovali hlavně v Moskvě a Leningradu a byli oblečení extravagantně na rozdíl od jiných obyvatel. Údajně nosili velmi úzké kalhoty a špičaté boty, později mohli také oblékat kalhoty s velmi širokými nohavicemi a saka s širokými rameny. Postupně se slovo stiljagi vztahovalo ke všemu, co bylo příliš extravagantní na sovětské poměry, svůj vkus údajně převzali z kapitalistického západu a říkalo se, že žili velmi extravagantním městským životem. Od konce 40.let do poloviny 60.let se jejich styl měnil a měl mnoho podob, v různých regionech se mohli oblékat různě. V některých případech bychom o nich mohli mluvit jako o subkultuře, v jiných to byli jen mladí lidé oblečení ve stylu, který se více či méně lišil od oficiálního.²¹

¹⁷ Lebina, 2014, s.159-160

¹⁸ Lebina, 2014, s.177

¹⁹ Lebina, 2014, s.167

²⁰ Lebina, 2014, s. 173-174

²¹ Gronow, Zhuravlev, 2015, s 23

Obrázek 4 Mladí muži tancující twist na kartonu, 80.léta²²

Představiteli této subkultury byli především mladí lidé z velkých měst, které ovlivnila západní hudební a filmová kultura, které se SSSR v poválečných letech krátce otevřel. Tančili foxtrot, boogie-woogie a twist. K jejich stylu patřilo nejen výrazné oblečení, ale i gesta a specifický slang. Své extravagantní oděvy si často šili nebo upravovali sami. Mezi žádané kousky patřily: široké kalhoty, havajské košile, špičaté boty, dvouřadá kostkovaná saka, sluneční brýle a barevné vázanky. Shromažďovali se především na hlavních ulicích velkých měst, například v ulici Gorkogo v Moskvě.²³

²² *Kto takije "stiljagi" i počemu oni slušali muzyku "na kostjach"*, 2020. Online. In: Dzen. 01.04.2020. Dostupné z: <https://dzen.ru/a/XoS4TeNmhR6wjdGW>. [cit. 2025-01-07].

²³ Vainstein, 2018, s.170-172

Obrázek 5 Satirické zobrazení stiljagi, 1959²⁴

Přívrženci tohoto stylu byli z různých sociálních skupin, z bohatých rodin, které měly přístup k západnímu zboží i z dělnické třídy. K zahraničnímu zboží se po válce bylo možné dostat skrz turisty nebo prostřednictvím černého trhu. (173-174)

Ačkoliv ve spojení s termínem stiljagi se mluví hlavně o pánské módě, patřily k nim i ženy a dívky, jejich styl ale nebyl tak osobitý, a proto sem spadají obecně dívky, které se inspirovaly západním stylem odívání, líčení a úpravy vlasů. Ovlivnil je například New Look Christiana Diora, v 60. letech vzhled britské modelky Twiggy a v 70. letech jsou pro ně charakteristické široké kalhoty a boty na platformě.²⁵

Stiljagi experimentovali s oděvem a nebáli se tvořit eklektické a avantgardní kombinace, s dalšími proudy mladé alternativní módy jiných zemí je pojí princip „mix and match“, tedy kombinace luxusnějších a dostupných kousků spolu s hravostí.²⁶

Tisk a oficiální státní zdroje se ke nekonformnímu stylu oblékání mládeže stavěl kriticky a vznikalo množství článků nebo satirických kreseb zesměšňujících styl stiljag a spojujících je s nevhodným chováním. Jejich odlišnost byla brána jako znak morální zkaženosti a

²⁴ Kto takije "stiljagi" i počemu oni slušali muzyku "na kostjach", 2020. Online. In: Dzen. 01.04.2020. Dostupné z: <https://dzen.ru/a/XoS4TeNmhR6wjdgW>. [cit. 2025-01-07].

²⁵ (Vainstein, 2018, s.175-176)

²⁶ (Vainstein, 2018, s.180)

obecně bylo doporučováno nebýt extravagantní a držet se skromného a zdrženlivého způsobu oblékání.²⁷

1.2 70.-90.léta

Sovětští návrháři od 50. let navštěvovali přehlídky velkých módních domů v Paříži a dokázali vytvořit modely reflektující západní styl.²⁸ Ke konci 60. let se však sovětská móda odpoutává od vlivu pařížských módních domů na inovátory jako Pierre Cardin a mladistvý styl inspirovaný geometrickými liniemi a vesmírným stylem.²⁹

Do socialistického odívání se více dostávají etnické motivy působící jako ideologická bariéra proti západním tendencím.³⁰ Modely čerpající inspiraci z lidových tradic byly originálnější než napodobeniny pařížské módy a brzy se tyto kousky staly povinnou součástí každé kolekce. Návrháři byly motivováni podrobně si nastudovat lokální lidový oděv. Ve stejné době však etno oděv přichází do módy i na západě s hnutím hippies.³¹ Oproti hnutí hippies, které bylo kosmopolitní (citující různé kultury a různá období), socialistické motivy měly pevné historické kořeny.³²

Důležitým prvkem v šatníku především mladých lidí byly džíny. V SSSR byla hodnota džínů (symbolická i materiální) nejvíce transformována skrze černý trh, který se většinou rozvíjel v přímořských městech (Moskva, Tallinn, Riga, Petrohrad, Oděsa, Soči). Mladí lidé, kteří byli posedlí západními artefakty byli obviňováni z tzv. věšcizmu (závislosti na předmětech). Jejich obsese dokonce vedla k nelegálním činnostem, protože oficiální ceny džínů byly pro ně nedosažitelné. Mladí lidé se proto často uchýlovali ke krádežím.³³

Vývoj módy byl 80. letech zpomalován složitým systémem módního průmyslu a schvalováním nových tendencí. Byrokracie se stala hlavním nepřítelem pokroku. Ministerstvo lehkého průmyslu dokonce muselo nařídit textilním továrnám, aby alespoň minimální množství nových produktů, výroby byly do té doby soustředěné na plnění kvót a neměly chuť uvádět nové střihy a produkty.³⁴

²⁷ Gronow, Zhuravlev, 2015, s. 24

²⁸ Bartlett, 2010, s.214-216

²⁹ Bartlett, 2010, s.214

³⁰ Bartlett, 2010, s.230

³¹ Gronow, Zhuravlev, 2015, s. 28-29

³² Bartlett, 2010, s.231

³³ Bartlett, 2010, s.267-268

³⁴ Bartlett, 2010, s.223

I když se navrhovalo mnoho nových modelů, jejich masová výroba byla ekonomicky i technicky náročná. V prostředí sériové oděvní výroby chyběla motivace neustále se přizpůsobovat novým výrobkům. Bylo jednodušší vyrábět staré standardizované produkty než pracovat s novými, komplikovanějšími. Návrhy, které se dostávaly do výroby od designérů se zjednodušovaly a ztrácely originalitu. Komplikací bylo i to, že ceny byly rozhodnuty ministerstvem a nebylo možné je měnit, nebyla tedy motivace pracovat na nových výrobcích, jelikož by nebyly lépe finančně ohodnoceny. Situace se změnila až v 80.letech, kdy byl schválen nový systém cenotvorby, novější a kvalitnější kousky mohly být dražší.

2 SOVĚTSKÝ ODĚVNÍ PRŮMYSL

„Pro zahraniční návštěvníky vypadala móda v ulicích Moskvy, nemluvě o menších městech nebo vesnicích, nudně, jednotvárně a nevýrazně. Zajímavé je, že ve stejné době měl Sovětský svaz jedny z největších módních organizací na světě, to vše plánované, financované a podporované státem. Tisíce odborníků, vzdělaných designérů, pracovalo pro různé sovětské módní instituce. Navrhovali v souladu s ročním plány tisíce nových módních oděvů a doplňků jak pro velkovýrobu, tak pro menší ateliéry, které pro své zákazníky šily na míru.“

35

2.1 Obnova oděvního průmyslu po druhé světové válce

Oproti západním zemím se SSSR po druhé světové válce zotavoval velmi pomalu. I obnova oděvního průmyslu byla zdlouhavá, jedním z důvodů byla orientace země spíše na těžký průmysl, což nedovolovalo ostatním oblastem, aby se rozvíjely. Situaci nezlepšoval ani stav techniky v textilních továrnách, byla zastaralá a technické základy výroby neměly dobrou úroveň, což se projevovalo nízkou kvalitou ušitých výrobků. Kolem poloviny 50.let bylo oblečení nabízené v obchodech většinou jednoduché a nezajímavé.³⁶

³⁵ GRONOW, Jukka a Sergey ZHURAVLEV. *Fashion Meets Socialism: Fashion industry in the Soviet Union after the Second World War* [online]. Helsinki: Finnish Literature Society, ©2015 [cit. 2022-10-19], s.10. ISBN 9789522227522. Dostupné z: doi:10.21435/sfh.20

³⁶ Lebina, 2014, s.129

Obrázek 6 Oděvní výroba, 1965³⁷

Koncem 60.let sovětský oděvní systém čítal stovky institucí zaměstnávající tisíce profesionálů (designérů, konstruktérů, technologů) a byl plně financován státem. Většina zaměstnanců vystudovala státní střední nebo vysokou školu uměleckého nebo technického zaměření. Sovětské oděvnictví se vyznačovalo stabilitou a kontinuitou, na rozdíl od západních států tu ale téměř nebyl prostor pro soukromé ateliéry nebo velké módní domy.³⁸

Socialistický oděvní průmysl preferoval produkci ve velkých objemech, jež poskytovaly velké výrobní jednotky, které měly téměř výhradní monopol, co se týče výroby oblečení. Experimenty s menšími sériemi modelů byly velmi omezeny až do 80.let.³⁹

Ačkoliv se může zdát, že měl sovětský oděvní průmysl veškeré podmínky pro úspěšný rozvoj a navrhovalo se mnoho nových modelů, jejich masová výroba byla ekonomicky i technicky náročná. Velké oděvní továrny neměly motivaci neustále se přizpůsobovat novým výrobkům. Bylo pro ně jednodušší vyrábět staré standardizované produkty než pracovat s novými, komplikovanějšími. Návrhy, které do výroby putovaly od designérů se zjednodušovaly a ztrácely originalitu. Vývoj nových modelů oděvů komplikovalo i to, že ceny byly rozhodnuty ministerstvem a nebylo možné je měnit, nebyla tedy motivace pracovat na nových výrobcích, jelikož by nebyly lépe finančně ohodnoceny. Situace se

³⁷ GRONOW, Jukka a Sergey ZHURAVLEV. *Fashion Meets Socialism: Fashion industry in the Soviet Union after the Second World War* [online]. Helsinki: Finnish Literature Society, ©2015 [cit. 2022-10-19]. ISBN 9789522227522. Dostupné z: doi:10.21435/sfh.20, s.69.

³⁸ Gronow, Zhuravlev, 2015, s 19-20

³⁹ Gronow, Zhuravlev, 2015, s 22-23

změnila v 80. letech, kdy byl schválen nový systém cenotvorby, novější a kvalitnější kousky mohly být dražší.⁴⁰ Systém bral v potaz i to, jak jsou jednotlivé kousky náročné na výrobu. Oděvní průmysl si mohl stanovovat ceny sám, nemusely se schvalovat dalšími úřady. Reformy se ale týkaly pouze některých typů oděvů.⁴¹

Obrázek 7 Plakát „Více odolných tkanin a hezkých výrobků!“⁴²

Kvůli zmíněným komplikacím s masovou výrobou se designéři soustředili na propagaci módy skrze modely navrhované na přehlídky a do časopisů, které jim dovozovaly větší kreativitu, což ale vytvořilo velký rozdíl mezi oficiálně prezentovanou módou a tím, co obyčejný člověk mohl zakoupit v obchodě. To způsobilo velkou nespokojenost mezi obyvateli, která byla obdobná i v jiných oblastech, nejznatelněji však byla poznat právě v oděvním průmyslu.⁴³ Móda byla těžko slučitelná se systémem plánované ekonomiky,

⁴⁰ Gronow, Zhuravlev, 2015, s. 18-19

⁴¹ Gronow, Zhuravlev, 2015, s. 109-110

⁴² *Samye urodlivye vešči iz garděroba sovetskoy ženščiny*, 2014. Online. In: Be-in. 10.09.2014. Dostupné z: <https://www.be-in.ru/review/33622-samye-urodlivye-predmety-odezhdy-epohi-sssr/>. [cit. 2025-02-15].

⁴³ Gronow, Zhuravlev, 2015, s. 19

mnoho věcí bylo plánováno s několikaletým předstihem (materiály, barvy, komponenty). Vláda slibovala zvýšení nabídky, s ní však rostla i poptávka, která začala být různorodější a bylo tedy těžké ji uspokojit. Odpovědí na tento stav bylo vytvoření systému racionálních potřeb, tedy určitý stav věcí, který by měl být uspokojivý pro průměrného sovětského občana (např. kolik párů kalhot člověk potřebuje). Ovšem doopravdy stav oděvního průmyslu nemohl poskytnout ani tolik oděvů, kolik bylo stanoveno dle těchto standardů.⁴⁴

Dalo by se říct, že zdrženlivý a opatrný postoj k módě zapadal do ideologie, která od sovětských občanů očekávala, že nepropadnou módě, ale budou si budovat svůj střídavý osobitý styl. Taková pravidla pomáhala skrývat nedostatky plánované ekonomiky a také držet na uzdě fantazii designérů.⁴⁵ I když byla kritizována západní móda a její proměnlivost, ta sovětská se od ní příliš nelišila, i když změny v sovětském oděvnictví nastávaly pomaleji a oděvy byly konzervativnější. Sovětský pohled na módu byl oproti kapitalistickému více praktický.⁴⁶ Vláda Chruščova, která propagovala funkčnost a co největší jednoduchost v odívání měla za úkol zjednodušit výrobu a sjednotit společnost. Modely tvořené známými designéry byly jen k propagaci a výstavám organizovaným v zahraničí a sloužily pouze k těmto účelům, bez jakékoliv spojitosti se sovětskou realitou.⁴⁷

2.1.1 Ateliéry zakázkové výroby

Vzhledem k tomu, že velkovýroba nedokázala uspokojit poptávku po oděvu, kolem poloviny 50.let byly založeny státní ateliéry zakázkového šití s cílem alespoň mírně zlepšit situaci.⁴⁸ V ateliérech zakázkového šití se zhotovovaly pánské, dámské i dětské oděvy, od spodního prádla po večerní toalety a obleky pro pány. Lišily se velikostí, od menších ateliérů s pár zaměstnanci po velké, zaměstnávající desítky až stovky lidí, obvykle situované v metropolích.⁴⁹

I když se může zdát, že šlo o elegantní řešení nastalé krize, postupem času i krejčovství narazila na příliš velkou poptávku po službách.

⁴⁴ Gronow, Zhuravlev, 2015, s 20-21

⁴⁵ Gronow, Zhuravlev, 2015, s 23

⁴⁶ Gronow, Zhuravlev, 2015, s 22

⁴⁷ Venherska, 2019, s.216

⁴⁸ Lebina, 2014, s.130-132

⁴⁹ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.15

Ателье и мастерские МОСГОРШВЕЙРЕМСОЮЗА

ПРИНИМАЮТ ЗАКАЗЫ

на изготовление и индивидуальное пошиве
из материалов заказчика
ПАЛЬТО МУЖСКИЕ, ЖЕНСКИЕ, ДЕТСКИЕ, КОСТЮМЫ МУЖСКИЕ И ЖЕНСКИЕ,
ПЛАТЬЯ ЖЕНСКИЕ ЛЕГКИЕ И ДЕТСКИЕ

на конверты и конверты бумажные, на изготовление изделий из кожи, меха, шерсти, трикотажа и всех видов современных тканей
на мужские, женские и детские
на головные уборы, все фасоны
на изготовление изделий из кожи, меха, шерсти, трикотажа и всех видов современных тканей
выполняют мелкий ремонт
в условиях, в присутствии заказчика

ЖЕНСКОЕ ЛЕГКОЕ ПЛАТЬЕ

Степень сложности: 0,15. Тел. Б. 9-00-04
Р. Г. Гаврилов. 05. Тел. Д. 1-99-03

Степень сложности: 0,15. Тел. Б. 9-01-03
Р. Г. Чистоплоская. 03. Тел. Д. 1-99-03

Степень сложности: 0,15. Тел. Б. 9-01-03
Р. Г. Чистоплоская. 03. Тел. Д. 1-99-03

Степень сложности: 0,15. Тел. Б. 9-01-03
Р. Г. Чистоплоская. 03. Тел. Д. 1-99-03

МЕХОВЫЕ ИЗДЕЛИЯ

Степень сложности: 0,15. Тел. Б. 9-01-03
Р. Г. Чистоплоская. 03. Тел. Д. 1-99-03

ГОЛОВНЫЕ УБОРЫ

Степень сложности: 0,15. Тел. Б. 9-01-03
Р. Г. Чистоплоская. 03. Тел. Д. 1-99-03

БЕЛЬЕ

Степень сложности: 0,15. Тел. Б. 9-01-03
Р. Г. Чистоплоская. 03. Тел. Д. 1-99-03

СКУПОЧНЫЕ ПУНКТЫ

Степень сложности: 0,15. Тел. Б. 9-01-03
Р. Г. Чистоплоская. 03. Тел. Д. 1-99-03

Оbrázek 8 Nabídka oděvů a doplňků zhotovovaných na zakázku⁵⁰

S náporem dalších a dalších zákazníků se snižovala kvalita šití v ateliérech, což v konečném důsledku způsobilo, že oděvy zákazníkům neseseděly a musely se následně přешивat či dále upravovat. Celkový dojem z tehdejších služeb většinou nebyl valný, výjimkou byli velmi talentovaní krejčí, ke kterým se lidé s radostí vraceli a stáli zákazníci utvářeli malé módní komunity.⁵¹

Aby se oděvní průmysl podpořil ještě víc, zavedly se polotovary, oděvy nedošité do konce, které se upravovaly dle proporcí zákazníka a následně došivaly. Daný způsob měl urychlit výrobu a zároveň poskytnout dobře padnoucí oděv, přesto celkovou situaci nezlepšil.⁵²

⁵⁰ Sovetskije atěl'je: populjarnyj sposob "dognat'" modu, 2022. Online. In: Dzen. 15.07.2022. Dostupné z: <https://dzen.ru/a/Ysw15pHjMFX6raOd>. [cit. 2025-02-15].

⁵¹ Leбина, 2014, s.130-132

⁵² Leбина, 2014, s.133-134

Obrázek 9 Zákazník: „Nechápu, proč oblek vyšel tak úzký!“⁵³

Mimo oficiální státní ateliéry obyčejní obyvatelé využívali služeb krejčovských, které se věnovaly zakázkové výrobě z domu. Tento způsob byl lákavý obzvláště pro ženy, jelikož poskytoval větší svobodu ve výběru materiálu a celkové siluety, výhodou byla i poměrně nízká cena. Některé domácí ateliéry dokonce sloužily jako neoficiální ženské kluby.⁵⁴ Velký zájem byl také o individuální šití spodního prádla, v 50.-60. letech se u krejčovských šily podprsenky i podvazkové pásy a korzety.⁵⁵

2.2 Hlavní módní instituce a jejich význam

Hlavními módními institucemi době 50.-60.let byly takzvané Domy modelěj, první byl založen už ve 30.letech v Moskvě, následovaly další v Leningradu, Tallinnu, Rize a Kyjevě.⁵⁶ Ke konci 60.let už takových domů, založených v hlavních nebo velkých městech jednotlivých republik bylo kolem 20, ústředním a vedoucím ale zůstával moskevský.⁵⁷ Každý Dom modelěj měl za úkol zásobovat místní výrobní podniky novými návrhy, proto byly výrobky v jednotlivých regionech ovlivněny místními spotřebitelskými požadavky.⁵⁸

⁵³ Sovetskije atěl'je: populjarnyj sposob "dognat'" modu, 2022. Online. In: Dzen. 15.07.2022. Dostupné z: <https://dzen.ru/a/Ysw15pHjMFX6raOd>. [cit. 2025-02-15].

⁵⁴ Lebina, 2014, s.135-136

⁵⁵ Lebina, 2014, s.139

⁵⁶ Lebina, 2014, s.114-115

⁵⁷ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.15

⁵⁸ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.96-97

Obrázek 10 Moskevský Dom modelěj, 30.léta⁵⁹

Celosovětský dům módního designu, pro který se užívala zkratka ODMO (Obščesojuznyj dom modělej), měl několik oddělení věnujících se různým odvětvím oděvnictví: pánské, dámské a dětské módě i spodnímu prádlu, oděvům z kožešin, pokrývkám hlavy, ale i vývojem a přizpůsobení podkladů pro velkovýrobu a přípravě střihů. Důležitá byla i oddělení pro módní propagandu a experimentální oddělení.⁶⁰ Mezi 60. a 80. lety bylo běžné, že ODMO vytvořil i 4000 návrhů za rok, ne všechny však byly realizované ve výrobě. Vzhledem k významu této instituce bylo jejím úkolem například navrhovat uniformy pro pionýry či sportovce účastníci se mezinárodních soutěží.⁶¹ Také se účastnil EXPO a jiných výstav a soutěží v zahraničí. ODMO je mimo jiné kulturním centrem, ve kterém mají obyvatelé možnost navštívit výstavní místnost s nejnovějšími modely a zhlédnout významné designéry nebo manekýnky.⁶²

⁵⁹*Moskovskij dom modělej.* Načalo. Online. In: Dzen. Dostupné z: <https://dzen.ru/a/Y7VSjQ9kbUuawRhK>. [cit. 2024-04-28].

⁶⁰ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.100-101

⁶¹ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.101

⁶² Gronow, Zhuravlev, 2015, s 106-107

Obrázek 11 Kolekce ODMO v Praze, 70.léta⁶³

Od poloviny 60.let v rámci oděvního průmyslu fungovala organizace, která se zabývala pracovním oděvem.⁶⁴ Sovětský svaz nadšeně prohlašoval, že je jedinou zemí, ve které nejvýznamnější designéři navrhují exkluzivní večerní róby i pracovní oděvy pro obyčejně lidi.⁶⁵

Další významnou institucí založenou na konci 50. let byl Celounijní institut sortimentu produktů lehkého průmyslu známý pod zkratkou VIA Legprom (Vsesojuznyj institut assortimenta izdelij legkoj promyšlennosti), jenž měl na starosti plánování a předpovídání budoucích módních tendencí (dnes bychom to nazvali trendsetting).⁶⁶ V následujících desetiletích VIA Legprom koordinoval práci jednotlivých vedoucích institucí, věnujících se designu oděvu, pletenin, obuvi a kožených výrobků. Zkoumal také celkový vzhled člověka – od kosmetiky a úpravy vlasů po oděv a doplňky.⁶⁷ Nedílnou součástí byla i propagace

⁶³Dom modelěj na Kuzněckom Mostu. In: *Casual* [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://www.casual-info.ru/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%BC%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%86%D0%BA%D0%BE%D0%BC%20%20%D0%9C%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83/>

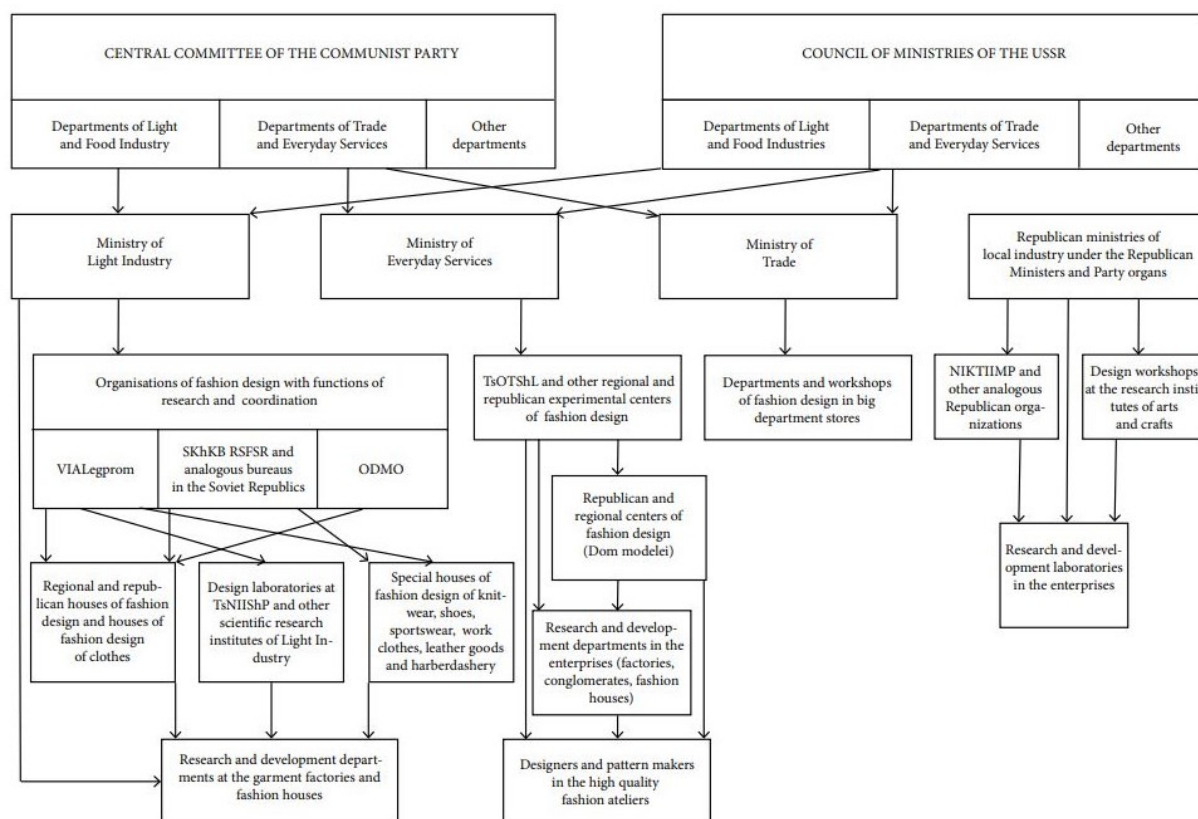
⁶⁴ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.97

⁶⁵ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.98

⁶⁶ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.15-16

⁶⁷ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.95

nových oděvů a dobrého vkusu, ať už skrze přehlídky, filmy nebo časopisy (Žurnal mod, Modeli sezona, Mody stran socializma).⁶⁸

Obrázek 12 Schéma hierarchické struktury oděvního průmyslu⁶⁹

V období mezi 60. a 80. lety došlo k největší institucionalizaci sovětské módy, mimo instituty designu byly s odíváním spojené i vědecké organizace. Považovalo se za důležité, aby i móda stála na vědeckých základech.⁷⁰ Centrální vědecký výzkumný institut oděvního průmyslu se zabýval vývojem designu, technologiemi stříhových konstrukcí, analýzou materiálů, ale i o hygienou odívání. Věnoval se také syntetickým materiálům nebo oděvům pro kosmonauty, piloty či polární expedice.⁷¹

⁶⁸ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.110-111

⁶⁹ GRONOW, Jukka a Sergey ZHURAVLEV. *Fashion Meets Socialism: Fashion industry in the Soviet Union after the Second World War* [online]. Helsinki: Finnish Literature Society, ©2015 [cit. 2022-10-19], s.93. ISBN 9789522227522. Dostupné z: doi:10.21435/sfh.20

⁷⁰ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.92

⁷¹ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.108-109

Obrázek 13 Barevnice pro pokrývky hlavy na rok 1972, VIA Legprom⁷²

V celkovém rozvoji oděvního průmyslu byla podstatná 60.léta. Mezi rokem 1960 a 1965 vzniklo kolem 40 nových organizací spojených s módou. V roce 1984 pod ministerstvo lehkého průmyslu spadalo 62 domů módního designu, 38 z nich bylo zaměřeno na oděv, 16 na obuv, 5 na pleteniny a 3 se zabývaly pracovními oděvy. Ve stejné době se rozvíjí Domy modělej v jednotlivých republikách, otevírají vlastní experimentální oddělení a podílí se na vývoji módních tendencí.⁷³ Významné postavení měly domy módního designu v Tallinnu a Rize, měly dobrou reputaci a považovaly se více přiblížené západnímu stylu, proto si u nich objednávali návrhy i mimo jejich region.⁷⁴

Mohlo by se zdát, že uspořádání jednotlivých institucí bylo velmi praktické, nebylo to zcela pravdou. Celou situaci komplikovalo množství administrativních jednotek spadajících pod různá ministerstva, jednotlivé organizace často fungovaly nezávisle a nespolupracovaly, dokonce jakýmsi způsobem soupeřily mezi sebou. Funkce takových organizací se i překrývaly, nebo existovaly paralelně, což jen plýtvalo financemi. Změny v systému nastaly mezi 60. a 70.lety, kdy se určité organizace (VIA Legprom, ODMO) staly nadřazené, zabývaly se predikcí módních trendů a informace předávaly jednotkám, které pod ně spadaly.⁷⁵

⁷² Buklet reklamnyj, palitra "Modnye cveta golovnyh uborov", Vialeprom. 1971 god. SSSR. Online. In: HabarTorg. Dostupné z: <https://www.habartorg.com/catalog/12146/>. [cit. 2025-02-18].

⁷³ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.96-97

⁷⁴ Gronow, Zhuravlev, 2015, s. 99

⁷⁵ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.94-95

Stejně tak pod centrální ministerstvo lehkého průmyslu spadala ministerstva v jednotlivých republikách, ta měla na starosti vlastní módní instituty. Vše bylo uspořádáno v přísném hierarchickém systému. Většina podniků řízených centrálním ministerstvem lehkého průmyslu se nacházela v Rusku, menší část na ukrajinském území.⁷⁶ Ukrajinský institut sortimentu produktů a kultury odívání byl poměrně rozvinutý, měl také své experimentální oddělení, vlastní designéry a modelky.⁷⁷

Součástí systému byla také estetická komise, která shromažďovala nejlepší a nejnovativnější práce designérů. Schvalovala 4 kolekce ročně: první oděvní, druhá z pletenin, třetí zahrnovala obuv a kožené zboží, čtvrtá tvořila ucelené modely oděvů včetně punčochového zboží a doplňků.⁷⁸

Nejvýznamnější ze sovětských obchodních domů, GUM (Gosudarstvennyj universal'nyj magazin), měl také oddělení věnující se designu, které se mohlo velikostí rovnat s ústředním Domem modelěj. Kromě toho bylo mnoho ateliérů, které tvořily na zakázku (Indpošiv-zkratka pro individuální, zakázkové šití, případně upravovali existující střihy nebo navrhovali své vlastní modely.⁷⁹

2.3 Velikostní sortiment

2.3.1 Antropometrické výzkumy

Pro tvorbu konstrukcí střihů k velkovýrobě oděvů je potřeba znát stavbu těla člověka, a hlavně jeho rozměry. Proto se provádí velké antropometrické výzkumy a na základě získaných dat jsou vytvořeny velikosti a typy postav, se kterými lze dobře pracovat při vývoji oděvů. Na lidském těle je stanoveno kolem 20 antropometrických bodů, které jsou podstatné pro měření tělesných rozměrů.⁸⁰

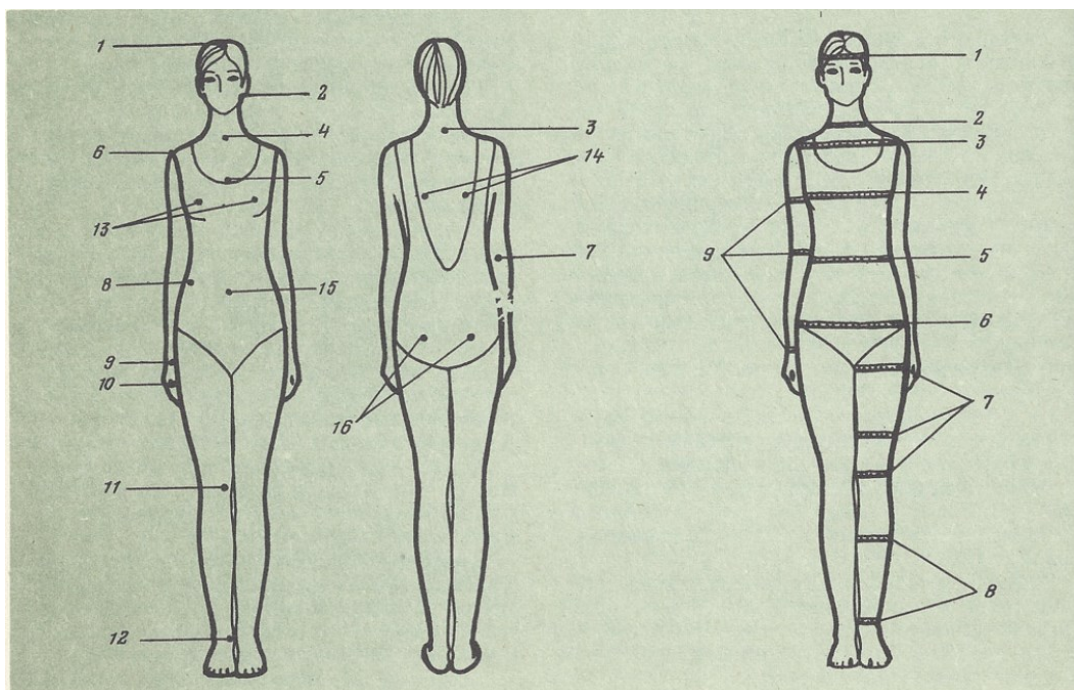
⁷⁶ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.96

⁷⁷ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.111

⁷⁸ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.112

⁷⁹ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.15

⁸⁰ Čeremnych, 1968, s.27-28

Obrázek 14 Antropometrické body vyznačené na postavě⁸¹

Dlouhou dobu nebyla žádná data týkající se proporcí sovětských obyvatel, ze kterých by se dalo vycházet pro velikostní sortiment, poprvé se taková měření prováděla mezi lety 1957-1965. Měřena byla obě pohlaví ve všech republikách, následně byly vytvořeny jednotné standardizované velikosti, což vedlo ke zlepšení masově vyráběného oblečení. Tyto velikosti pokrývaly přibližně 80 procent postav, zbývajících 20 procent si muselo upravit masově vyráběný oděv nebo si nechat ušít oděv na míru. Další antropometrické průzkumy se zaměřily na dospělé i adolescenty, v roce 1974 byly vytvořeny společné standardy pro celý východní blok.⁸²

Salamatova se odkazuje na výzkum v letech 1967-1971, který probíhal v socialistických státech východního bloku. V každé zemi bylo měřeno kolem 3000 dětí i dospělých ve věku 18-60 let. Na základě získaných dat bylo z výzkumů stanoveno 93 typů mužských, 105 dámských, 58 dívčích a 64 chlapeckých typů postav, se kterými lze pracovat ve velkovýrobě.⁸³

⁸¹ ČEREMNYCH, A.I., 1977. *Osnovy chudožestvěnnogo konstruirovanija odeždy*. Ljogkaja industrija, s.28.

⁸² Gronow, Zhuravlev, 2015, s. 108-109

⁸³ Salamatova, 1981, s.72-73

2.3.2 Velikosti a typy postav

Velikosti jsou značeny sudými čísly, které vyjadřují poloviční obvod hrudníku. Z hlediska výšky je stanoveno pět výškových skupin mužů a žen (viz tabulka 1). Přesné hodnoty se v literatuře v průběhu let mohou mírně proměňovat. Dále se postavy dělí podle plnosti na štíhlou, střední a plnější postavu.⁸⁴ Rozměry k typům postav jsou uvedeny v tabulce 2, výchozí velikost (a obvod hrudníku) je 48 pro ženy a 50 pro muže.

Tabulka 1 Výškové skupiny mužů a žen⁸⁵

Výškové skupiny	Výška mužů v cm		Výška žen v cm	
	rozpětí	průměr	rozpětí	průměr
1.	155-160,9	158	145-150,9	148
2.	161-166,9	164	151-156,9	154
3.	167-172,9	170	157-162,9	160
4.	173-178,9	176	163-169,9	166
5.	179-185	182	169-175	172

Tabulka 2 Obvody pro různé typy postav⁸⁶

Poloviční obvody	Obvody v cm					
	Ženy			Muži		
	Štíhlá p.	Střední p.	Plnější p.	Štíhlá p.	Střední p.	Plnější p.
Hrudníku	48	48	48	50	50	50
Pasu	34,8	37,8	40,8	39	42	48
Sedu	51	53	55	49,5	51,5	53,5

⁸⁴ Čeremnych, 1977, s.30

⁸⁵ ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvěnnogo proektirovanija oděždy*. Ljogkaja industrija, s.31.

⁸⁶ ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvěnnogo proektirovanija oděždy*. Ljogkaja industrija, s.33.

Data ohledně velikostní škály se v literatuře v průběhu let mění, Štaňko ve své knize z roku 1961 uvádí, že pro velkovýrobu je stanoveno 7 velikostí, od 44 a největší 56. Čeremnych ale v roce 1968 uvádí, že pro masovou výrobu jsou dány velikosti 44-60.

3 PUBLIKACE ZAMĚŘENÉ NA ODĚVNICTVÍ A MODU

Mezi důležité role všech módních institucí bylo vzdělávat občany, co se týče dobrého vkusu a etikety odívání. Módní instituce produkovaly publikace, které šířily povědomí o módě, časopisy, knihy, alba. Pořádaly také přehlídky a výstavy, ať už ve vlastních prostorách nebo s nimi jezdili do jiných měst, navštěvovali továrny či kolchozy. Ženy se mohly modely, které viděly v časopisech nebo na přehlídkách inspirovat a kopírovat je doma. Případně si mohly šít podle stříhů, které se objevovaly v módních albech nebo si nechaly požadovaný model ušít v ateliéru.⁸⁷

3.1 Odborné

Odborná literatura pro střední a vysoké školy se zabývá nejen výukou stříhových konstrukcí a technologie, ale i teoretickými znalostmi týkajícími se tvorby návrhu a uměleckého zpracování oděvů. Poskytuje studentům pohled do celého procesu tvorby oděvu, od způsobů a principů navrhování přes znalost lidského těla a možností konstrukcí stříhů po přizpůsobení modelů velkovýrobě s použitím náležitých strojů a technologií.

3.1.1 Teorie k navrhování a konstrukci oděvu

Pro vzdělávání v oděvním designu a technologii vznikly výukové materiály věnující se teorii navrhování, modelací a konstrukcí oděvů.

Salamatova ve své učebnici pro střední školy, která byla schválena ministerstvem lehkého průmyslu úvodem zpracovává především základy anatomie a antropometrické body a rozměry důležité pro konstrukce oděvu. Definuje hlavní funkce oděvu, praktickou (utilitární) a estetickou. Současný oděv je výsledkem rozvoje trvajících staletí, rozvoj oděvu je v souladu s celkovým rozvojem společnosti v oblasti ekonomické, kulturní, technické a umělecké.⁸⁸

Obsáhlé teoretické podklady pro práci designéra zpracovala také A.I. Čeremnych, a to včetně standardů charakteristických pro socialistickou výrobu. Osobitost sovětské módy je dle autorky distancování se od systému kapitalistických společností, změny v tendencích odívání pak nejsou tak časté, ale jsou založeny na racionálním přání obměny šatníku.

⁸⁷ Gronow, Zhuravlev, 2015, s 18

⁸⁸ Salamatova, 1981, s.15-16

Sovětská móda nepřijímá ty aspekty v tendencích odívání, které jsou v rozporu s ekonomickými, estetickými, etickými požadavky socialistické společnosti.⁸⁹

Obrázek 15 Letní model pro baletní představení⁹⁰

Systematizované podklady k modelování a projektování oděvů začínají definicí samotného modelování, Čeremnych ho definuje jako rozpracování 3D formy v materiálu a tvůrčí proces vedoucí k vytvoření různorodých oděvů.

Technickými prostředky používanými k modelování oděvu pak jsou: skicování, tvarování a zkoušky na panně, konstruování. Skicování slouží jako prostředek vyjádření myšlenky a jejího rozvíjení do různých variant. Zkoušky na panně se dělají z papíru nebo zkušebního textilního materiálu, což umožňuje řešit objem a jednotlivé části oděvu. Lze umístit záševky, záhyby a další prostředky tvarování modelu. Konstrukce zpracovává nejen střih a jeho formu, ale myslí i na technologii zpracování. Každý konstrukční systém by měl zahrnovat: míry člověka, konstrukční výpočty a geometrickou síť, technologie zpracování detailů oděvu. Nejvíce používanými metodami modelování oděvů je aranžování nebo tvorba střihů na základě konstrukčních výpočtů.⁹¹

⁸⁹ Čeremnych, 1968, s.10-11

⁹⁰ ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvennogo proektirovanija oděždy*. Ljogkaja industrija, příloha.

⁹¹ Čeremnych, 1968, s.23-26

Konstrukce oděvu se zabývá vypracováním různých střihů oděvů, určením objemnosti a vyváženosti kompozice v oděvu. Základní konstrukce se skládá z co nejmenšího počtu dílů pro daný oděv.⁹² Na celkový dojem mají také vliv použité tvary, linie a křivky, jež v nás mohou vyvolat rozdílné emoce.⁹³

Obrázek 16 Různé tvary a vliv na emoce⁹⁴

Výukové materiály, které zpracovala A.I. Čeremnych jsou doplněny o množství praktických ukázek včetně nákresů forem, siluet, struktur a kompozičních řešení a jejich působení na celkový dojem.

Důležitou roli v konstrukčním řešení oděvů hrají linie a jejich tvar, jelikož vedou náš pohled po povrchu objemné formy, vytváří pohyb a dynamiku.⁹⁵ Konstrukce střihu je ale také určena počtem dílů, rozmístěním švů a součástí. Pro technologii zpracování je také důležité stanovit druh oděvu a z jakého materiálu bude vyroben.⁹⁶

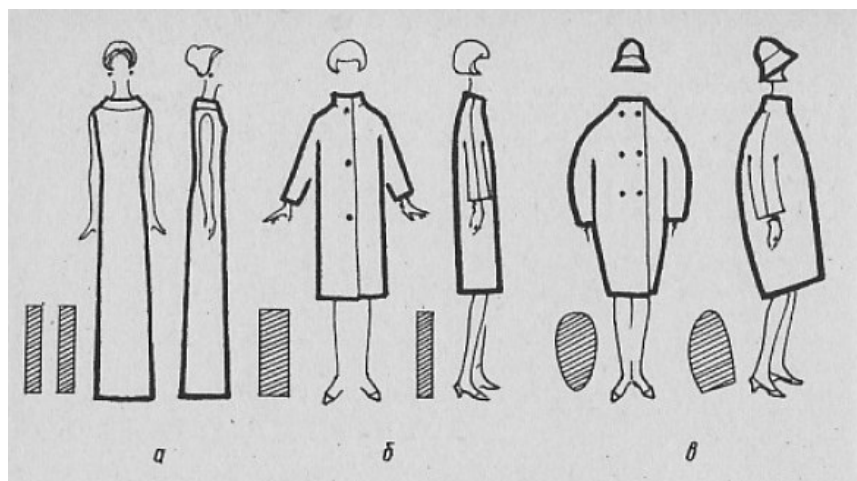
⁹² Čeremnych, 1968, s.67-68

⁹³ Čeremnych, 1968, s.49-50

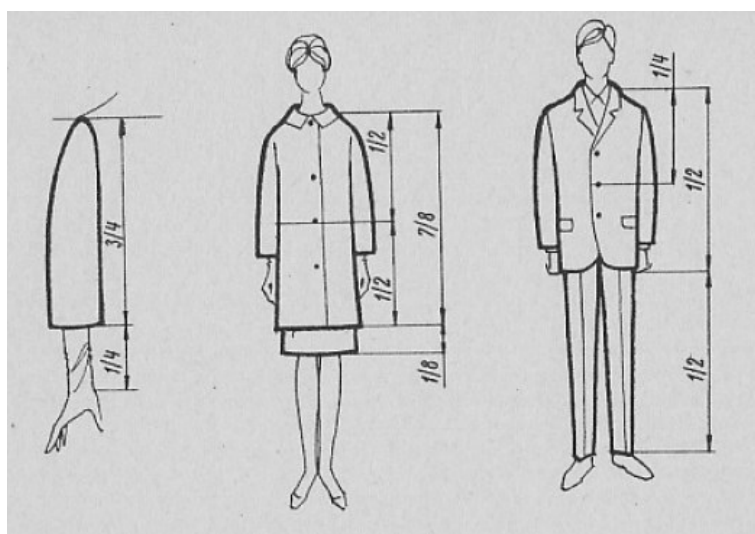
⁹⁴ ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvennogo proektirovaniya odeždy*. Ljogkaja industrija, s.49.

⁹⁵ Čeremnych, 1968, s.53

⁹⁶ Salamatova, 1981, s.32

Obrázek 17 Geometrické tvary v oděvu⁹⁷

Práce návrháře s kompozicí spočívá v nalezení a projevu vzájemných vztahů jednotlivých prvků, které spolu vyjadřují jeho umělecký záměr. ⁹⁸Za harmonické se považují oděvy s proporcemi vyjádřenými v celých číslech do 8 (např. tedy 1:2, 2:3, 1:4 atd). Mají tedy jasné vzájemné proporce plošných i prostorových útvarů. Poměry lze měřit vzhledem k lidskému tělu a jeho částem nebo k jiným součástem oděvu. ⁹⁹

Obrázek 18 Proporce v oděvu¹⁰⁰

Kromě obecných definicí poskytuje Čeremnych i obecná doporučení týkající se volby materiálů a barevnosti ve vztahu k ročnímu období. Například na jaro se doporučují čisté barvy bez velkých kontrastů a jemné líčení, na podzim tlumené odstíny, výraznější účes i

⁹⁷ ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvěnnogo proektirovanija oděždy*. Ljogkaja industrija, s.52.

⁹⁸ Čeremnych, 1968, s.50

⁹⁹ Čeremnych, 1968, s.75

¹⁰⁰ ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvěnnogo proektirovanija oděždy*. Ljogkaja industrija, s.76

líčení. Pro zimní období je vhodné volit plné materiály s výraznými šperky a doplňky a kosmetiku podtrhující tón pleti.¹⁰¹

Učebnice ale také dávají pokyny ke správné analýze a kritice navržených oděvů. Modely by měly odpovídat účelu, utilitě a hygienickým potřebám. Od těchto faktorů se odvíjí forma, zvolený materiál a technologické zpracování. Důležité je i umělecké zpracování, tedy nápad a jeho rozvoj, jednotnost prvků. Posuzuje se i další využití modelu, jak jej lze zařadit do masové výroby, případně zda může být prezentován na výstavě nebo přehlídce.¹⁰²

K hodnocení jsou dány také tabulky pro posouzení kvality oděvů a doplňků dle standardů ministerstva lehkého průmyslu. Na prvních místech je vyváženost kompozice a funkčnost oděvu, mezi další důležité požadavky patří konstriční řešení a jeho přizpůsobení masové výrobě, aby byla optimální. Dalším podstatným kritériem je technologické zpracování.¹⁰³ Hodnocením oděvů a dodržením požadavků pro potřeby průmyslu se zabývá estetická komise ministerstva lehkého průmyslu, směr dalšího vývoje módy je plánován 2 roky dopředu.

Oděvy pro každodenní nošení i speciální a ochranné oděvy mají své normy a jsou děleny do kategorií a podkategorií. Oděvy pro každodenní nošení se dělí na základě druhu oděvu, pohlaví a věkové skupiny, pro kterou jsou určeny. Ochranné oděvy jsou pak děleny dle vlivů působících na člověka (např. vysoké teploty, mechanické vlivy, radioaktivita).¹⁰⁴ Také se kategorizují podle druhu materiálu, ze kterého je model zhotoven, ale i podle komplikovanosti (stanoveno 10 typů). Po zařazení konkrétního oděvu dle kategorií je mu přiděleno číslo, na základě kterého se vypočítává prodejní cena (s přihlédnutím ke spotřebě materiálu).¹⁰⁵

3.1.2 Technologie a výroba oděvu

Odborná literatura zaměřená na technologii oděvu shrnuje postupy a procesy v oděvní výrobě. Popisuje jednotlivé procesy (oddělovací, spojovací, tepelně-tvarovací, dokončovací) včetně používaných postupů, strojů a zařízení, které jsou používány v oděvní výrobě. Stroje a zařízení jsou rozděleny do kategorií dle požití. Například šicí stroje jsou děleny podle typů stehů a švů.

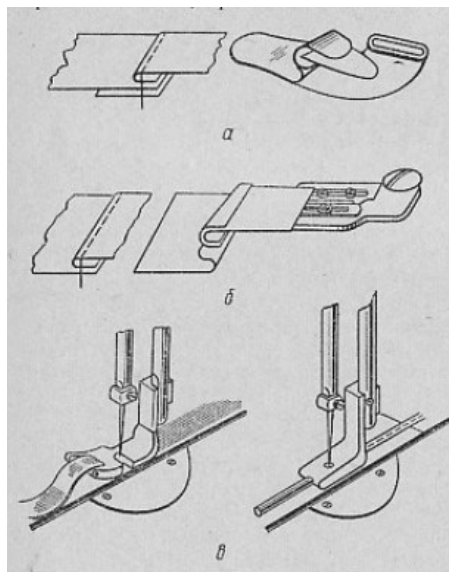
¹⁰¹ Čeremnych, 1968, s.43-44

¹⁰² Čeremnych, 1968, s.27-28

¹⁰³ Salamatova, 1981, s.17

¹⁰⁴ Salamatova, 1981, s.35-38

¹⁰⁵ Salamatova, 1981, s.39

Obrázek 19 Ukázky patek a příslušenství pro přepátované švy¹⁰⁶

Jednou z takových učebnic určených pro střední i vysoké školy je *Těchnologija švejnych izdělij po individual'nym zakazam*, která shrnuje základní principy oděvní technologie a fungování oděvní výroby. Nabízí také ukázky a postupy možností zpracování různých typů oděvů a jejich součástí. Ačkoliv se učebnice zaměřuje především na sériovou výrobu, závěrem se zmiňuje i o individuální výrobě oděvů na konkrétní postavu i opravách a úpravách oděvů.

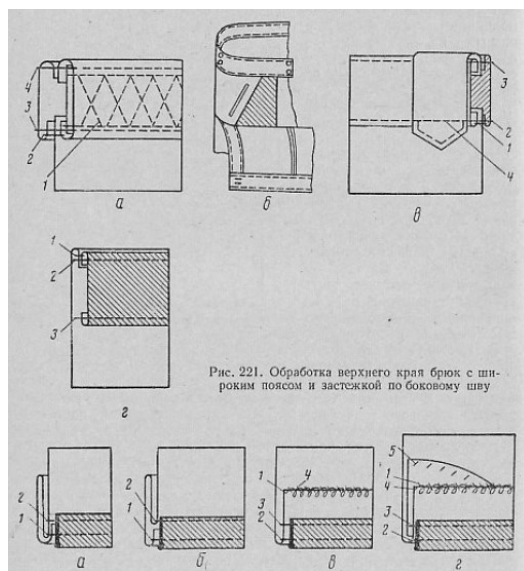
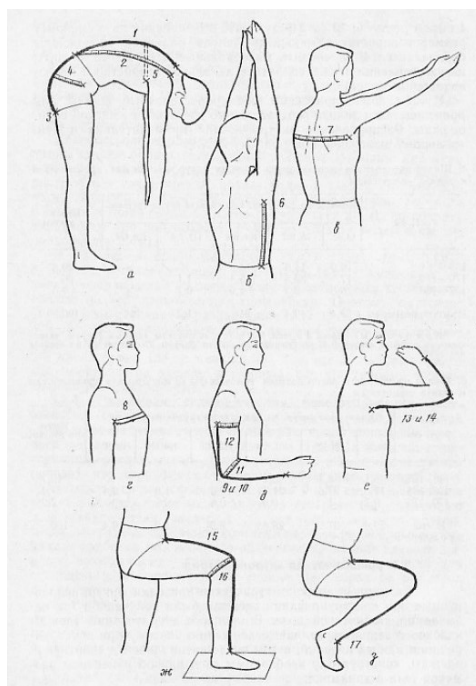

Рис. 221. Обработка верхнего края брюк с широким поясом и застёжкой по боковому шву

¹⁰⁶ NAZAROVA, A.I.; KULIKOVA, I.A. a SAVOSTICKIJ, A.V., 1975. *Těchnologija švejnych izdělij po individual'nym zakazam*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 164.

Obrázek 20 Začištění okrajů kalhot (pas, koncová záložka)¹⁰⁷

Sportovní a speciální oděvy vyžadují odlišný přístup k výběru materiálů, konstrukcím střihu i výběru technologie zhotovení. Jednou z odborných publikací na toto téma je *Izgotovlenije special'noj i sportivnoj oděždy*, která se úvodem kromě antropometrie věnuje také tzv. dynamické antropometrii, která se navíc věnuje měření lidského těla v pohybu. Stanovuje zároveň konstanty a vzorce výpočtů pro požadovanou volnost oděvu a jeho součástí při různých pohybech těla a jeho částí.

Obrázek 21 Měření tělesných rozměrů v pohybu¹⁰⁸

Mezi specifické požadavky na sportovní oděvy patří také pevnost a odolnost proti namáhání. Volí se proto pravidelné stehy se rovnoměrným napětím nití, které zajišťuje potřebnou pevnost nebo pružnost švů.¹⁰⁹

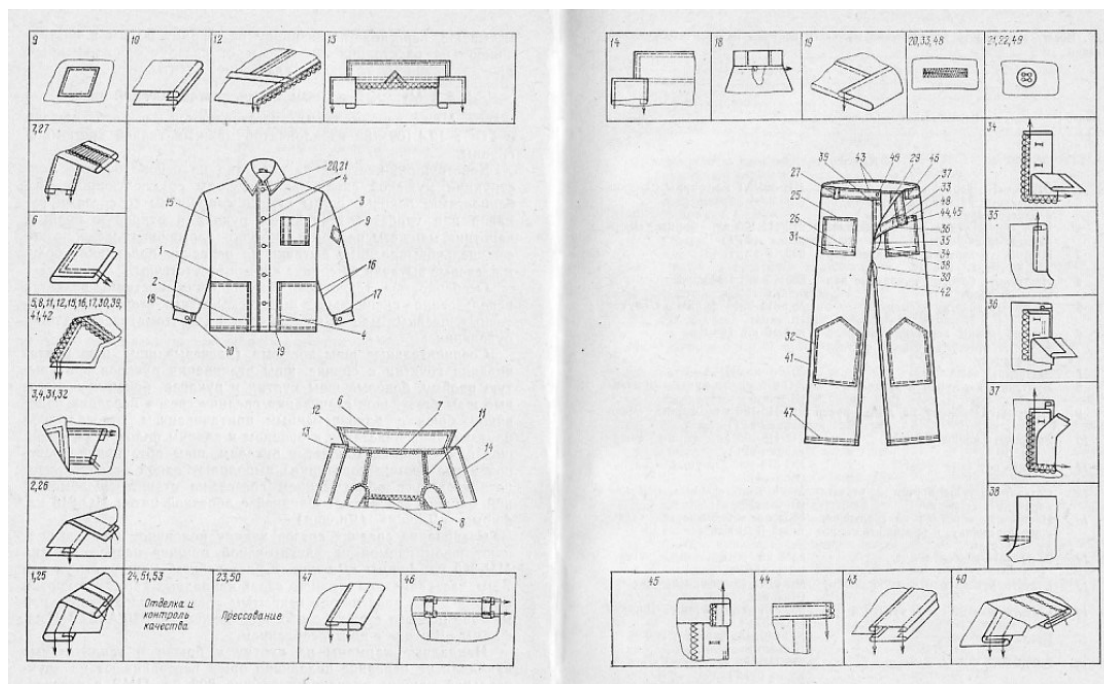
Ke sportovním a speciálním oděvům jsou také uvedeny varianty zpracování používané v sériové výrobě. Na obrázku níže je možné vidět technologickou kartu zhotovení pánské bundy a kalhot z bavlněné tkaniny včetně nákrešů technologického zpracování jednotlivých

¹⁰⁷ NAZAROVA, A.I.; KULIKOVA, I.A. a SAVOSTICKIJ, A.V., 1975. *Těchnologija švejnych izdělij po individual'nym zakazam*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 306.

¹⁰⁸ AMIROVA, E.K. a SAKULINA, O.V., 1985. *Izgotovlenije special'noj i sportivnoj oděždy*. Moskva: Legprombytizdat, s. 28.

¹⁰⁹ Amirova, Sakulina, 1987, s. 103.

součástí. K nákresu je dán také přesný postup zhotovení, schéma montáže a soupis požadovaných strojů a zařízení.

Obrázek 22 Technologická karta zhotovení pánské bundy a kalhot¹¹⁰

Učebnice uvádí příkladem několik technologických karet, závěrem se také věnuje standardizaci výroby jako problematiky zvýšení kvality produkce a kontrole kvality.

Odborná literatura zaměřená na technologii výroby oděvu pojednává o postupech, procesech a zařízeních používaných v individuální i sériové výrobě a může se lišit dle konkrétního zaměření na jednotlivé oděvy dle požadovaných fyziologických i mechanických vlastností.

3.2 Pro laickou veřejnost

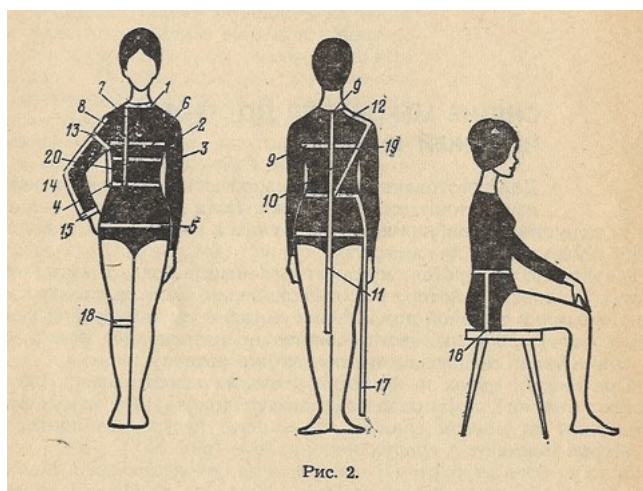
Literatura pro laickou veřejnost se snaží co nejlépe zpřístupnit základy šití a principy tvorby střihů co největší skupině lidí, která si chce vytvořit oděv v domácích podmínkách nebo s šitím a konstrukcemi střihů začíná. Většinou staví na stejných základech jako odborná literatura, ale nezkoumá téma a jednotlivé techniky do hloubky. Poskytuje základní informace, které jsou k vytvoření oděvu pro vlastní potřeby nezbytné. Zároveň je však dobrým základem, na který lze v případě potřeby navázat odbornější literaturou.

¹¹⁰ AMIROVA, E.K. a SAKULINA, O.V., 1985. *Izgotovlenije special'noj i sportivnoj odeždy*. Moskva: Legprombytizdat, s. 166-167.

Pokud jde o rozdělení samotných střihů dle typů oděvů, zpravidla jsou oděvy řazeny od spodního a nočního prádla přes šaty, halenky, kalhoty a sukně k vrchním oděvům jako jsou saka, bundy a pláště, případně jsou také součástí sportovní oděvy či oděvy na speciální příležitosti (večerní, svatební šaty). Pokud kniha zahrnuje nejen dámský oděv, jsou pak střihy zpravidla řazené od dětských přes dámské po pánské.

3.2.1 Úvod do střihu a šití

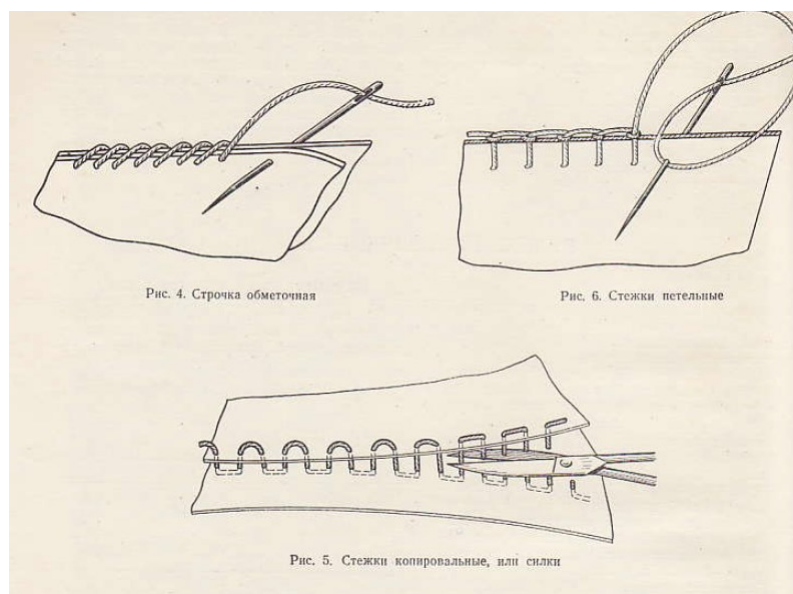
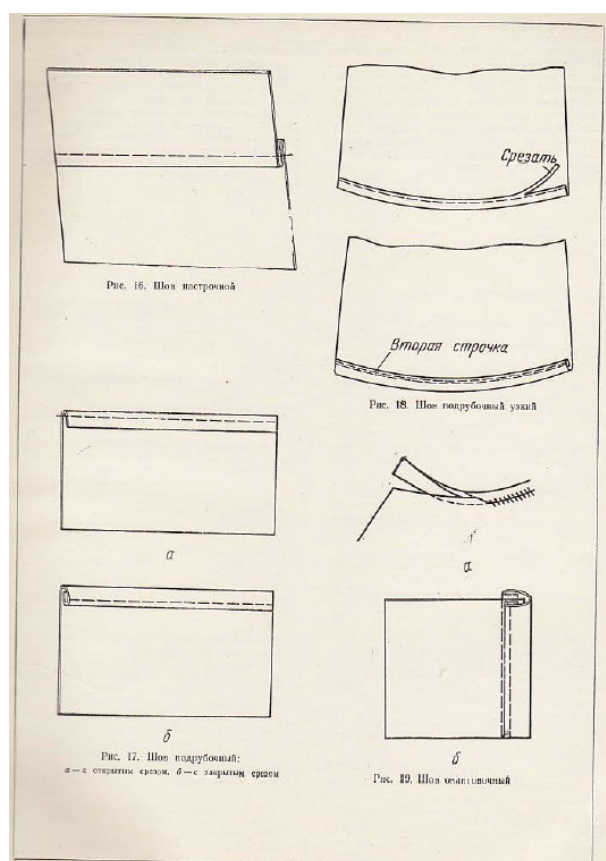
V úvodu zpravidla najdeme podrobný návod (s nákresem) na odebírání tělesných rozměrů nezbytných pro konstrukci střihu nebo kontrolních rozměrů pro ověření správnosti padnutí. Ke každému rozměru je uvedeno, jak jej naměřit a jak uvádět (obvody se obvykle uvádí v poloviční hodnotě). Popis měření tělesných rozměrů bývá také doplněn o základní pojmy a popisy lidského těla z hlediska anatomie a antropometrie. Důležitou součástí je také vysvětlení různých typů postav a odchylek v držení těla, které jsou podstatné pro správné přizpůsobení tvaru oděvu v individuální výrobě.

Obrázek 23 Nákres k měření tělesných rozměrů¹¹¹

K uvedení do tématu často patří také krátký popis nezbytných pomůcek a návod šití základních ručních stehů a strojových švů, v některých případech s vysvětlením terminologie šití, žehlení a střihání.

¹¹¹ VOLEVIČ, H.K., 1974. *Raskroj i šitje ženskoj oděždy*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 6.

Obrázek 24 Nákres ručních stehů¹¹²Obrázek 25 Nákres strojových švů¹¹³

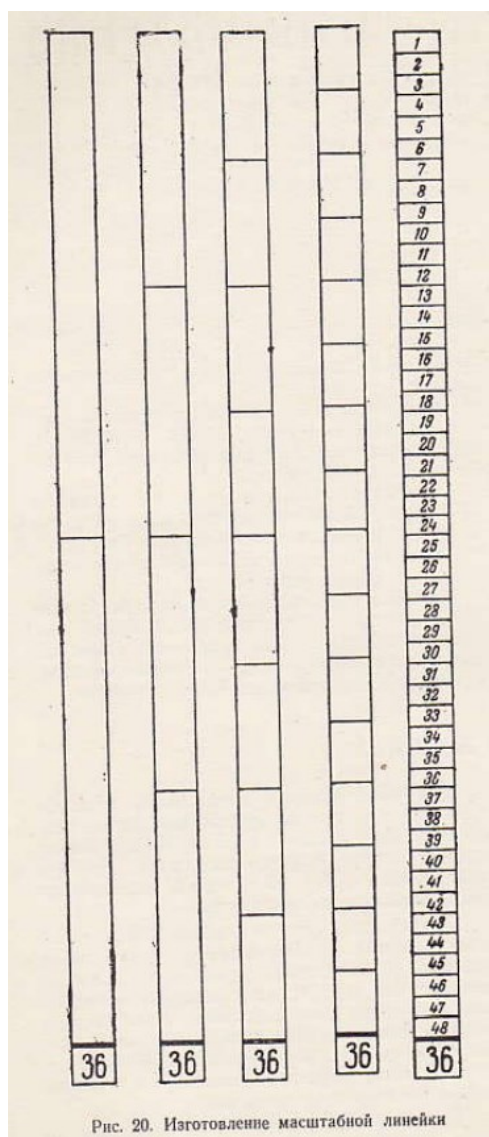
¹¹² BORDOVSKAJA, S.M., 1964. *Šejtě doma po obščedostupnomu sposobu kroja*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 8.

¹¹³ BORDOVSKAJA, S.M., 1964. *Šejtě doma po obščedostupnomu sposobu kroja*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 11.

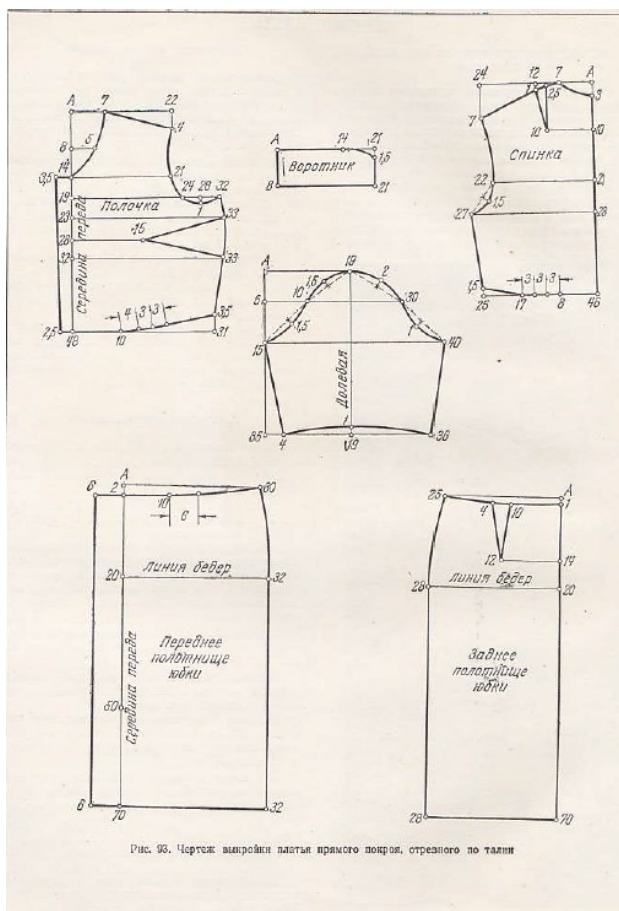
Podrobnost popisu základních principů tvorby oděvu se v literatuře liší, v některých publikacích úvod do šití zahrnuje i doporučení ohledně přípravy materiálů, polohování stříhů, kontroly stříhu před stříháním, švových přídavek a koncových záložek.

3.2.2 Konstrukce stříhu bez výpočtů

Z důvodu zjednodušení konstrukce stříhu pro osobní užití jsou mimo klasickou metodu tvorby stříhu s pomocí konstrukčních výpočtů i metody jednodušší, jednu z nich ve své knize používá S.M. Bordovskaja. Popisuje ji jako tzv. měřítkovou metodu, pro přizpůsobení stříhů na postavu je třeba se řídit metrem vytvořeným na základě obvodu hrudníku postavy, na kterou budeme oděv přizpůsobovat. Metoda spočívá ve vytvoření metru, který bude mít délku polovičního obvodu hrudníku, metr o této délce se pak dělí na 48 částí, jež nám budou sloužit jako měřítko pro přizpůsobení stříhu na požadovanou velikost. V knize jsou všechny stříhy vytvořeny ve velikosti 48, jejíž celkový obvod hrudníku je 96 cm, měřítkový metr na tuto velikost není třeba zhotovovat, protože v tomto případě $1/48$ polovičního obvodu hrudníku se rovná 1 cm, lze tedy použít klasický metr. Pro kontrolu a případné úpravy pak je třeba doměřit kontrolní rozměry, např. obvod sedu.

Obrázek 26 Vytvoření metru v měřítku¹¹⁴

¹¹⁴ BORDOVSKAJA, S.M., 1964. *Šejtě doma po obščedostupnomu sposobu kroja*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 14.

Obrázek 27 Konstrukce střihu šatů¹¹⁵

Na ukázce lze vidět, jak vypadá střih rovných šatů s členěním v pase, límcem a krátkým rukávem. Pro daný střih jsou kontrolní rozměry: obvod sedu, šíře zad, délka zad, délka rukávu, délka sukně). Výchozím bodem je bod A, tedy místo, odkud vychází přímka středu PD a krční přímka, od tohoto bodu se dále měří svisle dolů uvedené rozměry dle měřítka, které bylo popsáno v úvodu. Po vertikálním členění sítě střihu nanášíme dle obrázku uvedené šířkové rozměry. Postup pro zadní díl funguje na stejném principu, jen je zrcadlově obrácený, základním bodem je místo křížení přímky zadního středu a krční přímky, díly rukávu a sukně jsou konstruovány na stejném principu.

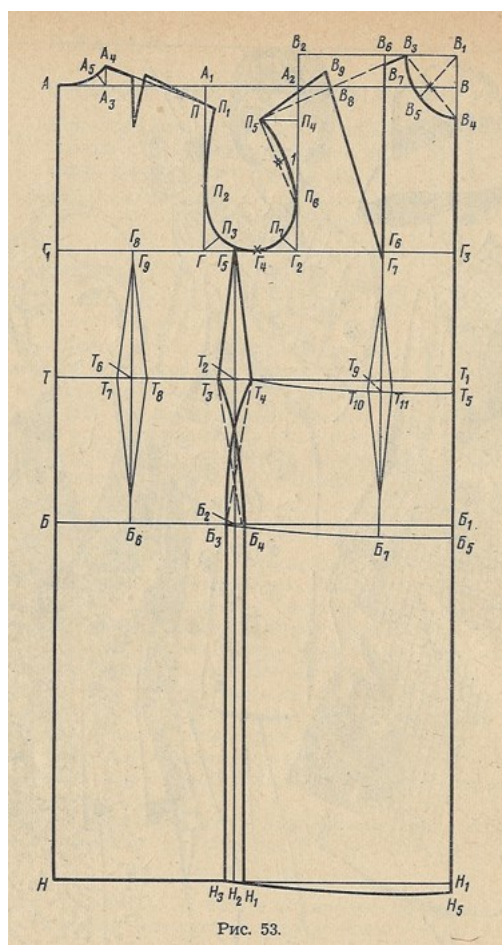
3.2.3 Konstrukce střihu s výpočty

Na rozdíl od předchozí metody konstrukce střihu, která je založena na obvodu hrudníku a veškeré ostatní rozměry jsou odvozeny od poměru k této hodnotě, standardní konstrukční metoda používá mnoho tělesných rozměrů, na základě nichž vytváří střih.

¹¹⁵ BORDOVSKAJA, S.M., 1964. *Šejtė doma po obščedostupnomu sposobu kroja*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 71-72.

Například pro zhotovení střihu šatů jsou třeba tyto rozměry: obvod krku, hrudníku, pasu, sedu, délka zad, délka předního dílu (od průkrčníku do pasu) výška hrudníku, rozpětí prsních hrotů, šíře zad, šíře ramene, délka šatů, obvod paže, délka rukávu, výška lokte, obvod zápěstí.

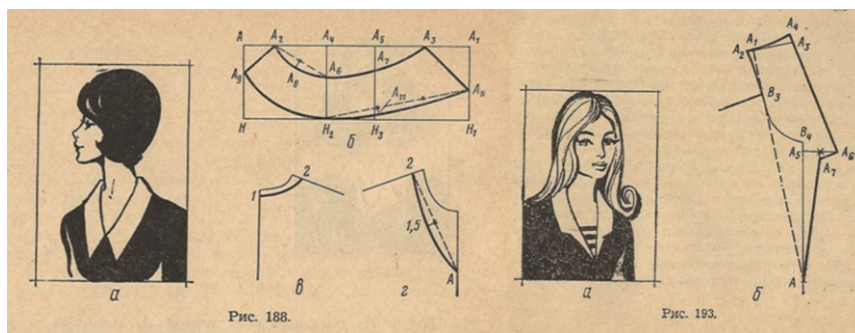
Konstrukční síť začíná od bodu A (viz obrázek níže), od kterého vedeme svislou přímkou (střed ZD) a k ní kolmou vodorovnou přímkou (krční přímka). Na základě rozměrů a konstrukčních výpočtů vytvoříme konstrukční síť a poté přesný stříh.

Obrázek 28 Konstrukce střihu šatů¹¹⁶

Ze základních konstrukcí střihů je pak uvedeno několik příkladů, jak pomocí modelací vytvořit požadovaný střih. Případně kniha může obsahovat i další inspirace, jak modelovat a přizpůsobovat jednotlivé součásti oděvu.

¹¹⁶ VOLEVIČ, H.K., 1974. *Raskroj i šitje ženskoj odeždy*. Moskva: Ljogkaja industrija, s.106.

Obrázek 29 Příklady modelace límců¹¹⁷

3.3 Módní periodika

Prvním sovětským módním časopisem byl *Atěl'e* (Ateliér), jež vyšel v roce 1923 a byl symbolem nejen oděvní avantgardy. V textech je rozebírána pařížská móda v roce 1923, vliv tance na módu, vliv kostýmu v divadelních představeních, ale i módní tendence čerpané ze zahraničních časopisů. Součástí je také množství fotografií a návrhů společenských oděvů, divadelních kostýmů a modelů z umělecko-průmyslových výstav.

Obrázek 30 Časopis *Atěl'e mod*, rok 1923¹¹⁸

¹¹⁷ VOLEVIČ, H.K., 1974. *Raskroj i šitje ženskoj odeždy*. Moskva: Ljogkaja industrija, s.376,381.

¹¹⁸ *ŽURNAL ATÉL'JE*. Online. In: Virtual'nyj muzej Naděždy Petrovny Lamanovoj. Dostupné z: https://lamanova.com/16_atelier.html. [cit. 2025-01-13].

Časopis Atěl'e vznikl pouze v jediném vydání, spojoval literární tvůrce a autory volného umění, kteří na jeho stránkách prezentovali novou avantgardní módu. Časopis vyšel celkem ve 2000ks, byl tedy dostupný pouze velmi úzké skupině obyvatel.¹¹⁹

Obrázek 31 Módní kresby-Atěl'e¹²⁰

Po druhé světové válce, od roku 1945 vycházel Modnyj žurnal, zobrazující poválečný styl spojený se stalinskou vládou. Populární byly také Rīgas Modes, periodika vydávaná v lotyšské části SSSR, a to především v 60.-80. letech, v této době udávají směr dobových tendencí v odívání.¹²¹

¹¹⁹ Venherska, 2019, s.213-214

¹²⁰ ŽURNAL ATĚL'JE. Online. In: Virtual'nyj muzej Naděždy Petrovny Lamanovoj. Dostupné z: https://lamanova.com/16_atelier.html. [cit. 2025-01-13].

¹²¹ Venherska, 2019, s.210

Obrázek 32 Obálka časopisu Rīgas modes, 1984¹²²

Rīgas Modes byl vydáván v letech 1949-1992, v pozdějších letech se vydával v lotyštině i ruštině čtyřikrát do roka v 220 tisících kopiích, což ani zdaleka neuspokojilo potřeby celého SSSR, časopis se tedy předával a půjčoval, jeho poškozené stránky lidé opravovali a chránili před dalším poškozením. Někteří historikové Rīgas Modes nazývají sovětský Vogue.¹²³

¹²² *The Capital of Fashion*. Online. In: Fashion museum in Riga. Dostupné z: https://www.fashionmuseumriga.lv/eng/kaleidoscope/the_capital_of_fashion/. [cit. 2025-01-12].

¹²³ *The Capital of Fashion*. Online. In: Fashion museum in Riga. Dostupné z: https://www.fashionmuseumriga.lv/eng/kaleidoscope/the_capital_of_fashion/. [cit. 2025-01-12].

Obrázek 33 Žurnal mod, rok 1989¹²⁴

Mezi nejvýznamnější časopisy patří Žurnal mod, jehož vydávání bylo znovu zavedeno v roce 1948 (původně od 1945), který obsahoval módní kresby a byl vydáván nejdřív moskevským a poté celosovětským Domem modelěj.¹²⁵ Běžně také obsahoval teoretická pojednání o módě a dobrém vkusu nebo rozhovory s významnými návrháři nebo jinými odborníky z odvětví. Další rubrika, která se často objevovala v časopisech byly články o přehlídkách, konferencích, soutěžích nebo výstavách v SSSR i v zahraničí. Články zpravidla oslavovaly úspěchy sovětského oděvního průmyslu na regionální i mezinárodní úrovni. Novináři ale nešetřili kritikou týkající se ekonomických problémů oděvního průmyslu.¹²⁶

¹²⁴ Žurnal mod, 1989. Č. 6. ISSN 0321-1576.

¹²⁵ Lebina, 2014, s.114-115

¹²⁶ Gronow, Zhuravlev, 2015, s.195-196

Оbrázek 34 První Burda v ruštině, 1987¹²⁷

Sovětská verze časopisu Burda se začala vydávat v roce 1987. Konvenční a praktický styl Burdy vyhovoval SSSR a jeho postupnému otevírání se západu.¹²⁸ První Burda v ruštině měla stejný obsah jako její evropské výtisky, nabízela přes 45 střihů s návody pro ženy, muže, děti a mládež. Kromě módy obsahovala také návody na úpravu vlasů, líčení a recepty. Střihová příloha zahrnovala všechny střihy v měřítku 1:1 v jedné nebo více velikostech od modelu.

¹²⁷ 36 let nazad v SSSR vyšel pervyj nomer žurnala Burda Moden, 2023. Online. In: Burdastyle.ru. 03.04.2023. Dostupné z: <https://burdastyle.ru/stati/36-let-nazad-v-sssr-vyshel-pervyj-nomer-zhurnala-burda-moden-/?srsltid=AfmBOopZHcI4BgEOFudnBZhwRdeHYijBbvKnJhyDSEG5yL-HZdOo0B4>. [cit. 2025-01-13].

¹²⁸ Bartlett, 2010, s.235

Obrázek 35 Móda pro mladé, Burda 1987¹²⁹

K módním časopisům a k informacím o nových tendencích ale neměli přístup zdaleka všichni, už od stalinské éry je možné sledovat rozdíly mezi módou tvořenou a propagovanou pro elity a oděv nošený obyčejnými pracujícími lidmi. Zatímco v módních časopisech cílících na sovětskou elitu se mluvilo o unikátním sovětském stylu, obyvatelé vesnic a menších měst neměli přístup k jakémukoliv novému oblečení, natož k tomu, jež bylo prezentováno na stránkách zmíněných periodik.¹³⁰

Periodika pro ženy tak mimo dobové tendence v odívání také reflektují sociální stratifikaci, jež je i přes socialistickou ideologii rovnosti stále ve společnosti přítomná.¹³¹

3.3.1 Módní časopisy se střihovou přílohou

V socialistickém režimu nebylo možné si zakoupit módní oblečení ve státních obchodech, socialistický trh byl tak omezený, že ženy nemohly konzumovat modu tak, jak je k tomu vedl režim. Ženské časopisy tedy přišly na pomoc s radami, jak si žádané oděvy ušít doma. Existence kolonek „vyrob si sám“ a střihových příloh napovídala, že nepoměr mezi prezentovanou módou a dysfunkční realitou socialistické výroby bylo možné překonat díky vlastní výrobě. Zatímco mýtická móda byla nadčasově opulentní, každodenní reálná móda

¹²⁹ Vesnoj 1987 goda v SSSR vyšel pervyj nomer žurnala "Burda Moden", 2024. Online. In: LiveJournal. 18.06.2024. Dostupné z: <https://nefer.livejournal.com/5454003.html>. [cit. 2025-01-13].

¹³⁰ Venherska, 214-215

¹³¹ Venherska, 2019, s.209

neoficiální modernity myslela na proměny a individuální přístup. Papírové stříhy byly ideálním médiem, protože uspokojovaly poptávku po módních oděvech zprostředkovaně, bez nutnosti výroby.¹³²

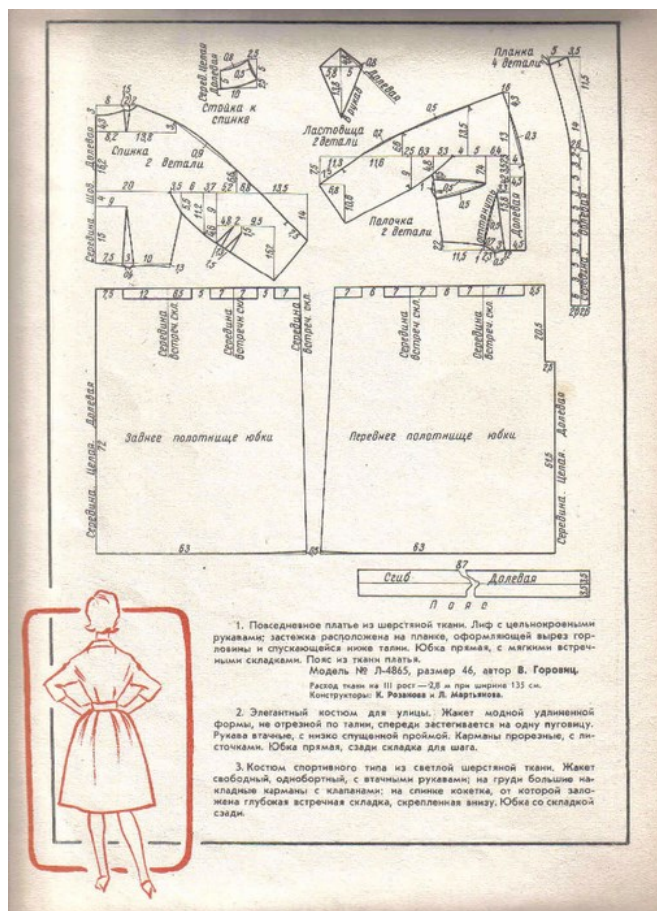
Stříhové přílohy bylo možné najít v ženských časopisech, existovaly ale i časopisy zaměřené přímo na individuální šití, jedním z nich byl *Ja š'ju sama*. Byl vydáván moskevským ODMO a obsahoval několik modelů dámského, případně i pánského a dětského oblečení s ukázkou konstrukce stříhu. Střih v poměru 1:10 byl obvykle vytištěn v jedné velikosti (nejčastěji dámská velikost 46 nebo 48), na jiné postavy bylo třeba si jej upravit samostatně. Ke stříhu je uveden krátký technický popis, doporučený materiál a jeho spotřeba.

Obrázek 36 Ukázka z časopisu *Ja š'ju sama*, rok 1961¹³³

¹³² Bartlett, 2010, s.244

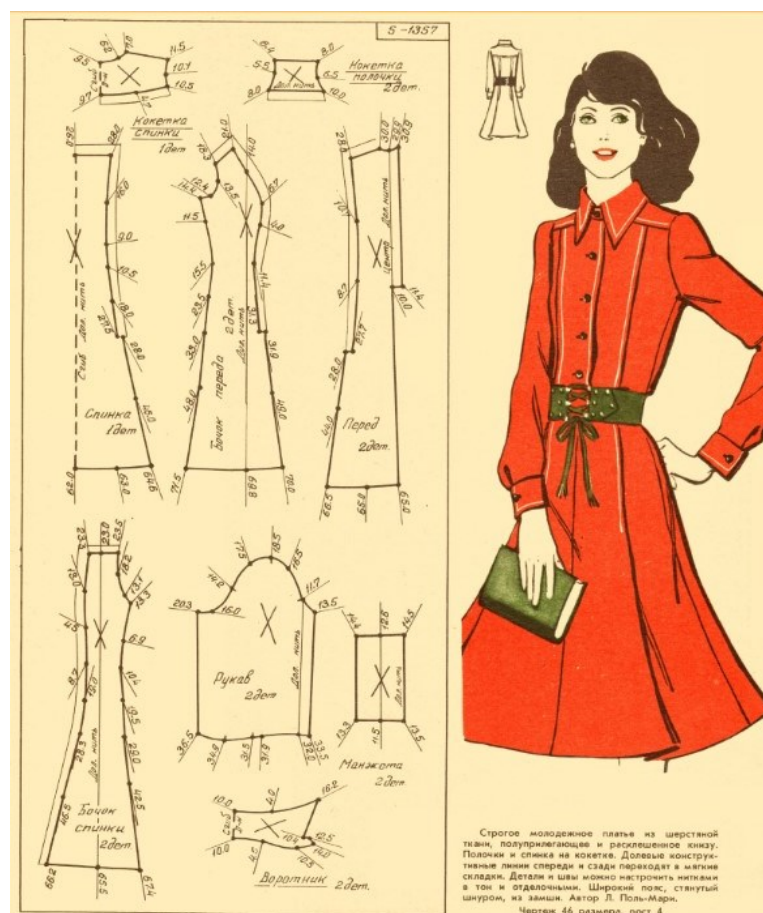
¹³³ *Ja š'ju sama*, 1961. Č. 6. Moskva: Reklamno-izdatč'skaja fabrika, s.19.

Obrázek 37 Časopis Ja š'ju sama-konstrukce střihu šatů¹³⁴

Metody konstrukce střihů dle časopisů s přílohou se mohou v jednotlivých časopisech také mírně lišit. Zatímco na ukázce výše je střih konstruován pomocí svislých a vodorovných linií, v časopise Šejtě sami jsou dány míry, díky kterým se určí body, jejichž spojením vzniknou jednotlivé díly oděvu. Střihy jsou dány bez přídavek na šev, doporučení ohledně švových záložek najdeme v úvodu časopisu.

¹³⁴ Ja š'ju sama, 1961. Č. 6. Moskva: Reklamno-izdatěl'skaja fabrika, s.18.

Obrázek 38 Šejtě sami-vlněné šaty s opaskem¹³⁵

V pozdějších číslech časopisů je v úvodu možné také najít doporučení ohledně siluety, výběru barev, materiálů a doplňků. Například pro sezónu jaro/léto 1973 jsou doporučovány pestré barvy (žlutá, oranžová, růžová, červená, světlé i temné odstíny modré a zelené). Materiály na svrchní oděvy by měly být vlasové, na šaty a halenky lehké a splývavé, například hedvábí nebo jemné bavlněné tkaniny. Doplňky by měly být ze dřeva, plastu nebo kovu, především s rostlinnými motivy.¹³⁶

¹³⁵ *Moděli oděždy: Šejtě sami*, 1975. Č. 4. Leningrad: Leningradskij dom modělej oděždy, s.3.

¹³⁶ *Ja š'ju sama*, 1973. Moskva: Sovetskaja Rossija, s.2

Obrázek 39 Ja š'ju sama, rok 1973¹³⁷

Na ukázkách z 80. let lze vidět, že časopisy *Žurnal mod* nebo *Modeli sezona* už mají obdobnou strukturu jako *Burda* téhož období, v první části najdeme fotografie modelů, v druhé části pak technické nákresy s popisy a stříhovou přílohou v měřítku 1:1. Střih je zhotoven v jedné velikosti, která je uváděná jako poměr mezi výškou, obvodem hrudníku a obvodem sedu (např. 170-88-96).

3.3.2 Módní časopisy v ukrajinské části SSSR

Veškeré zdroje informací pro veřejnost: periodika, rádio, televizní vysílání, knihy, to vše bylo pod přísnou kontrolou úřadů, které měly za úkol ověřovat, zda díla neobsahují antisovětské či antisocialistické myšlenky¹³⁸, zároveň byly tyto zdroje nástrojem ovlivňujícím sovětské obyvatelstvo.

Vlivu propagandy se nevyhly ani módní časopisy, Kornienko k tomuto tématu píše: „*Móda byla a je jedním z nejefektivnějších způsobů manipulace kolektivním vědomím. Stranické vůdčí osobnosti si tento fakt rychle uvědomily, plastičnost a všestrannost směru dovozovala*

¹³⁷ *Ja š'ju sama*, 1973. Moskva: Reklamno-izdatělskaja fabrika, s. 3-31.

¹³⁸ Kornienko, 2016, s.78

manipulovat nejen jím (vědomím), ale také udávat nezbytný politický či ekonomický směr.“

139

Hlavními periodiky týkajícími se odívání v ukrajinské části SSSR byly Radjans'ka žinka (Sovětská žena) a Krasa i moda okrajově se módou zabýval i satirický časopis Perec', důležité je zmínit, že tato periodika byla vydávaná v ukrajinštině.¹⁴⁰

Ukrajinský časopis Radjans'ka žinka se začal vydávat v roce 1947, zpočátku v množství 15 000 výtisků, v roce 1966 se už prodávalo kolem 1 milionu výtisků, v roce 1979 už kolem dvou milionů. Vydávalo se 12 čísel ročně, měl kolem 32 stran a byl nejpopulárnějším časopisem pro ženy na území Ukrajiny. Co se týče obsahu, byl obdobný jako u časopisů Rabotnica a Krest'janka, vydávaných pro celý SSSR. Na prvních stránkách byly většinou materiály spojené s komunistickou stranou, například informace ze sjezdů strany, případně oslavování některých žen a jejich úspěchů. Také se tam popisovaly nejnovější výtisky ukrajinské části SSSR. Značná část časopisu se věnovala módě, lehkému průmyslu nebo službám. Skoro v každém čísle byla strana věnovaná odívání, součástí publikací byly i stříhové přílohy ve skutečné velikosti a s potřebnými konstrukčními výpočty. I když byl časopis cílen na ženy, daly se tam najít i rady a stříhy pro muže a děti.¹⁴¹

¹³⁹ KORNIIENKO, Olha. Ukrainian Fashion Houses as Centers of Soviet Fashion Representation. *The Hungarian Historical Review* [online]. 2021, 10(3), s. 495-528 [cit. 2022-10-19], s.77. ISSN 20638647. Dostupné z:

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsjsr&an=edsjsr.27115471&scope=site>

¹⁴⁰ Kornienko, 2016, s.78

¹⁴¹ Kornienko, 2016, s.81

Obrázek 40 Časopis Radjans'ka žinka, březen 1990 (se schémata výšivek a stříhovou přílohou)¹⁴²

Důležité byly články věnující se kultuře odívání a dobrému vkusu, které většinou psaly autoři z oblasti umění či módy. Publikovaly se také rozhovory s vedoucími osobnostmi Domů modelář různých sovětských republik, čtenáři většinou konzumovali tento obsah s důvěrou a do jisté míry se tak formoval pohled na oblékání sovětských lidí.¹⁴³

Redakce se čtenářkami (a čtenáři) udržovala kontakt skrze dopisy s dotazy, které bylo možné do redakce poslat a dostat odpověď na stránkách časopisu, publikovaly se ale i dopisy informačního charakteru, třeba oznámení o otevření nového ateliéru nebo kurzů šití. Zároveň byl prostor i pro stížnosti, například co se týče kvality či velikostního sortimentu průmyslově vyráběného oblečení. Zaměstnanci redakcí byli aktivní i mimo stránky periodik, měli poradnu pro veřejnost, kam bylo možné přijít a promluvit si s nimi. Vystupovali také v rádiích a organizovali přednášky, podíleli se na organizaci různých ženských klubů. Celkově se všemi možnými způsoby přibližovali čtenářkám a získávali si jejich důvěru.¹⁴⁴

Důležitá byla spolupráce s tzv. radami žen, veřejnými organizacemi, vznikajícími v různých státních podnicích, družstvech atd., jednoduše řečeno tam, kde pracovaly desítky žen. Na zasedáních takových rad se probíraly různé otázky spojené s prací, občanským a politickým životem žen, ale i výchova dětí. Členky rad byly velmi aktivní, vystupovaly i na sjezdech

¹⁴² *Žurnal Radjans'ka žinka 1990* Lina Kostěnko, Nazarij Jaremčuk, Vshivka, Ševčenko, *Moda.*, <https://violity.com/>. Online. In: Violity. Dostupné z: https://violity.com/106223002-zhurnal-radyanska-zhinka-1990-lina-kostenko-nazarij-yaremchuk-vshivka-shevchenko-moda?utm_source=other_seller_items&utm_medium=zhurnal-radyanska-zhinka-1990-lina-kostenko-nazarij-yaremchuk-vshivka-shevchenko-moda&utm_campaign=140uah. [cit. 2023-02-03].

¹⁴³ Kornienko, 2016, s.81

¹⁴⁴ Kornienko, 2016, s.82

strany nebo se věnovaly organizaci kurzů šití a konstrukce střihu v různých organizacích. O jejich práci psali v časopisu ve speciálních rubrikách, např. „kolonka aktivistky“ nebo „na pomoc radám žen“.¹⁴⁵

Od roku 1961 byla součástí časopisu výuka šití a střihu, zahrnovala jak teoretické materiály, tak i praktickou střihovou přílohu. Od druhé poloviny 60.let se objevovala i „škola pletení“. Od roku 1977 se publikovaly také vyšívací vzory včetně motivů s prvky ukrajinské tradiční vyšivky. O teoretickou výuku na stránkách časopisu se starali nejlepší profesionálové Ukrajiny i jiných sovětských republik. Tímto způsobem se staly znalosti dostupné ženám, které si nemohly dovolit chodit na speciální kurzy.

Na stránkách časopisu se objevovaly i články o sovětských manekýnkách, například na titulní stránce se objevila Olena Krapovyč, která pracovala pro kyjevský Dom modelěj. Tímto způsobem se normalizovala profese manekýnky v sovětské společnosti.¹⁴⁶

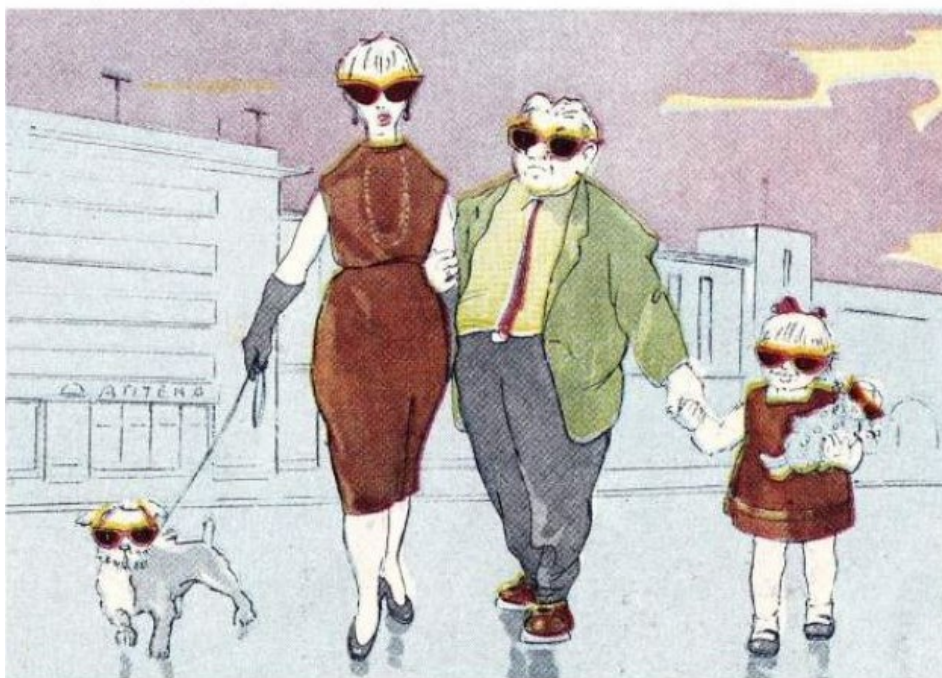
Časopis *Perec* je příkladem oficiální satiry na území sovětské Ukrajiny. Začal se vydávat v roce 1922 v Charkově, od roku 1941 v Kyjevě. V druhé polovině 80.let se vydávalo kolem 3 milionů kusů. Časopis zahrnoval vizuální materiály (karikatury) i fejetony, humoresky atd. Byl obsahově podobný jako celosovětský *Krokodil*. Hlavním cílem časopisu byl boj proti všemu, co se neslučovalo se sovětskou morálkou pomocí humoru. Satiricky kritizoval západní způsob odívání i styl života. Kromě toho se ale kritizovala i místní výroba, hlavně její špatná kvalita. Do redakce často chodily dopisy se stížnostmi na různé organizace a jejich služby, redakce je dále zpracovávala a případně posílala příslušným organizacím s cílem zlepšit poměry v SSSR.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Kornienko, 2016, s.82-83

¹⁴⁶ Kornienko, 2016, s.83

¹⁴⁷ Kornienko, 2016, s.83-84

Мал. В. ЛІСТРОВОГО (Харків)

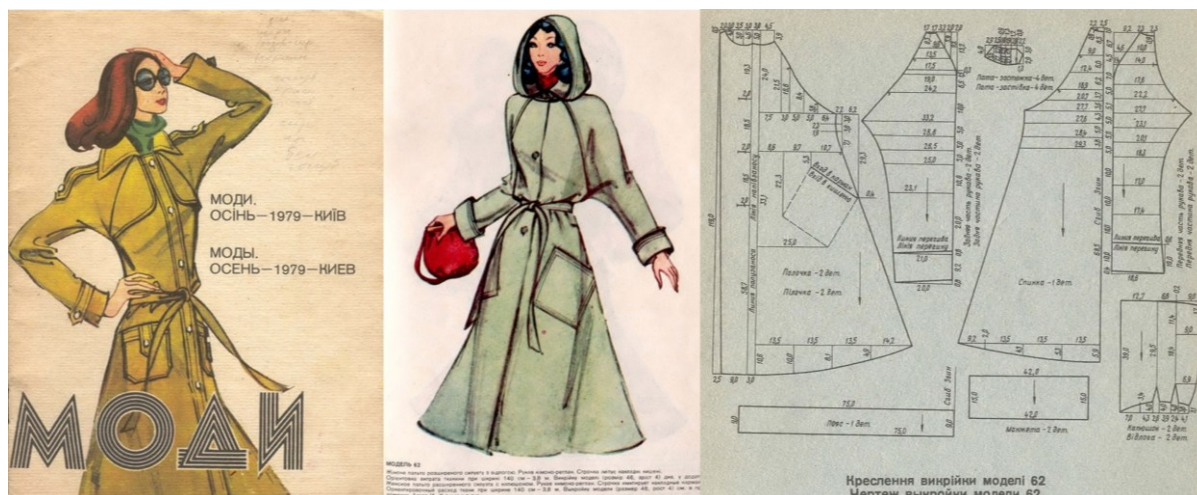
Засліплені модою.

Obrázek 41 Perec' 1959, „Zaslepení módou“¹⁴⁸

V sovětské Ukrajině se o nových tendencích v odívání informovalo i díky specializovaným časopisům „Mody“, které šířily povědomí o současné módě a byly dostupné široké veřejnosti. Časopisy a letáky vydával kyjevský Dom modelěj. Byly pokusy o vydávání vlastní verze Žurnalu mod, nakonec se to však nezdařilo.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Perec'. Kyjev: Radjans'ka Ukrajina, 1922-, Č. 11, s.10. ISSN 0132-4462.

¹⁴⁹ Kornienko, 2016, s.85

Obrázek 42 Mody Kyjev, podzim 1979¹⁵⁰

V roce 1970 se začal vydávat časopis *Krasa i moda*, obsahoval nové oděvy navržené v ukrajinských módních institucích, články o nových poznatcích v konstruování oděvů, úvahy na morální a etická témata, rady ohledně šití a péče o sebe, rady do domácnosti. Byl tedy bližší dnešním módním časopisům. Součástí byla i příloha se střihy. Cílem publikace bylo šíření dobrého vkusu a zdůraznění výhod sovětského odívání oproti západnímu, kánony „správné“ a „dostupné“ módy, tedy „dostupné všem bez rozdílu“.¹⁵¹

Obrázek 43- Ukázka z časopisu *Krasa i moda*, léto 1979¹⁵²

¹⁵⁰ Milady. Žurnal "Mody Kyjev"-1979 hoda. In: Izdělja Miledi [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://milydys.ru/zhurnal-1.html>

¹⁵¹ Kornienko, 2016, s.85

¹⁵² Summer-1979, 2020. Online. In: Facebook. Meta, 26.03.2020. Dostupné z: <https://www.facebook.com/people/%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%A1%D0%90-%D0%86-%D0%9C%D0%9E%D0%94%D0%90/100063502856526/>. [cit. 2023-02-03].

V druhé polovině 20.století se mění sovětský pohled na módu, dříve byla spojována se západním stylem života a byla vnímána jako něco negativního, zatímco později se stává součástí života sovětských občanů a sovětská móda je brána jako protipól té západní. Časopisy měly velký vliv na obyvatele ukrajinské SSSR, různými způsoby formovaly povědomí o „správné“ módě a propagovaly sovětskou módu a její pozitiva, kritizovaly západní odívání jako něco, co se neslučuje se sovětskou ideologií. Redakce používaly různé prostředky pro sblížení s čtenáři, získaly si tak jejich důvěru a svou autoritu. Materiály, spojené s módou byly různé: články, rady, karikatury, střihy, dopisy čtenářů. Zvláštní význam mělo dopisování s čtenáři, které budovalo vzájemnou komunikaci a vztah. Významné byly i kritické dopisy, které ale nebyly cíleny na sovětskou módu jako takovou, ale kritizovaly určitého výrobce či pracovníky, což bylo bráno jako činnost přispívající ke zlepšení úrovně výroby. Dalo by se říct, že kritikou pomáhaly časopisy ke zlepšení kvality oděvů a obuvi pro obyčejné občany.¹⁵³

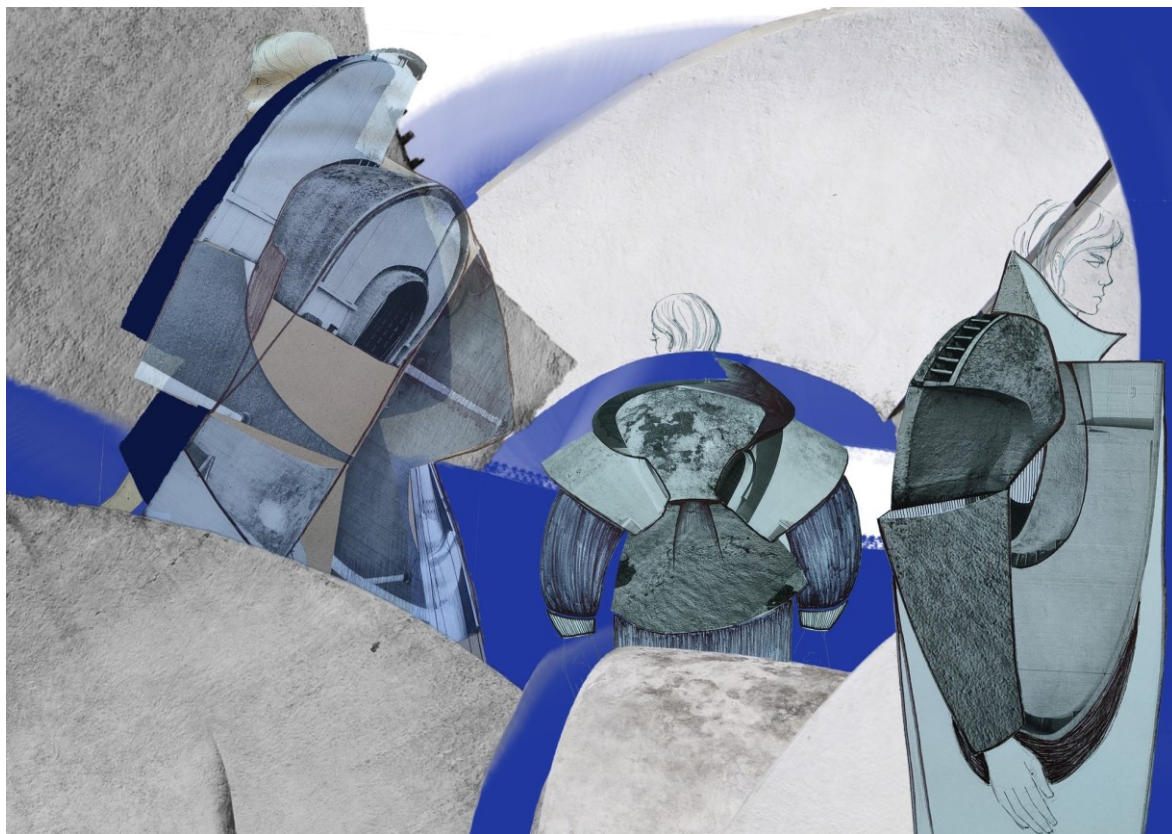
¹⁵³ Kornienko, 2016, s.86

II PRAKTICKÁ ČÁST

4 MOODBOARD

Prvotní moodboard vycházel z autorských koláží vytvořených z architektury, která byla první inspirací pro kolekci, vznikly rozložením staveb na prvky a jejich následným skládáním do oděvních kompozic.

Postupem času se kolekce vyvíjela, modely se tedy posouvaly směrem k nositelnému oděvu vycházejícího z literatury zkoumané v teoretické části práce.

Obrázek 44 Moodboard¹⁵⁴

¹⁵⁴ Zdroj: vlastní archiv

5 MATERIÁLY A BAREVNOST

Vzhledem k inspiraci a oblasti, ze které byly pro tuto práci čerpány informace, byly zpočátku pro kolekci vybrány materiály přírodní, v přirozených „raw“ formách. Jednalo se především o vlnu, konopí, len. Takové materiály byly paralelou k architektonickým materiálům použitým v architektuře, která byla inspirací. Společným prvkem byla hrubší nerovnoměrná struktura, pevnost, neutrální barevnost a to, že se nejedná o ušlechtilé nebo luxusní materiály.

Vzhledem k tomu, že byl poté ještě upraven koncept kolekce a změnily se skici, ze kterých kolekce vychází, byly nakonec zvoleny odlišné materiály, především ty, které jsou vhodnější pro běžné nošení a jsou funkčnější. Nově zvolené materiály více odpovídají současným tendencím, jsou to tkaniny primárně z přírodních vláken nebo jejich směsí se syntetickými či recyklovanými vlákny. Veškeré vrchní materiály jsou vyrobené v Evropě a splňují OEKO-TEX standard 100, kabátovina z vlněné směsi je navíc opatřena certifikátem Global Recycled Standard. Tencel použitý ve směsových tkaninách je vyroben firmou Lenzing, len ve tkanině s keprovou vazbou splňuje certifikát European Flax.

Barevně v kolekci převládají odstíny modré a béžové, výraznějším materiálem je satén v barvě lila. Barevnost kolekce byla především dána dostupnou barevností zvolených tkanin.

Obrázek 45 Použité materiály¹⁵⁵

1. 60 % tencel, 34% bavlna, 6% len
2. 60 % tencel, 34% bavlna, 6% len
3. 100% polyester
4. 60% bavlna, 37% nylon, 3 % spandex
5. 62 % triacetát, 38 % tencel
6. 50% recyklovaná vlna, 35% polyester, 10% polyamid, 5% jiná vlákna
7. 100% bavlna
8. 38% bavlna, 10% nylon, 52% polyester
9. 55% bavlna, 45% len

¹⁵⁵ Zdroj: vlastní archiv

6 POSTUP PRÁCE

Výchozími body pro praktické zpracování kolekce byly modelace čerpané z literatury, které se dále rozvíjely v prototypch a byly upravovány do požadované finální podoby.

Technické zpracování bylo přizpůsobeno použitým materiálům. Všechny materiály z přírodních vláken nebo jejich směsí byly před stříháním vyprané a vyžehlené, aby se zamezilo srážlivosti hotového výrobku. Vyztužení jednotlivých dílů bylo přizpůsobeno stříhovému řešení, kabát z vlněné směsi je celoplošně podlepený kvůli přirozené pružnosti materiálu, která je dána vazbou tkaniny.

Pro řasení rukávu košile a košilových šatů byla použita klobouková pruženka našitá ve dvou řadách klikatým stehem, která řasení upevnila a dovolila materiál stáhnout rovnoměrně.

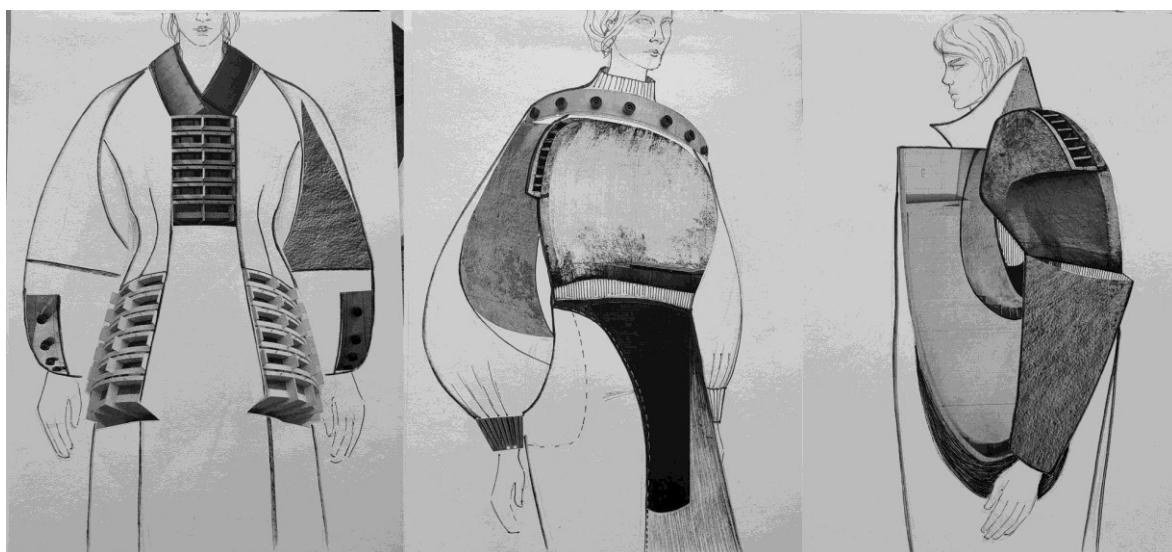

Obrázek 46 Řasení rukávu¹⁵⁶

¹⁵⁶ Zdroj: vlastní archiv

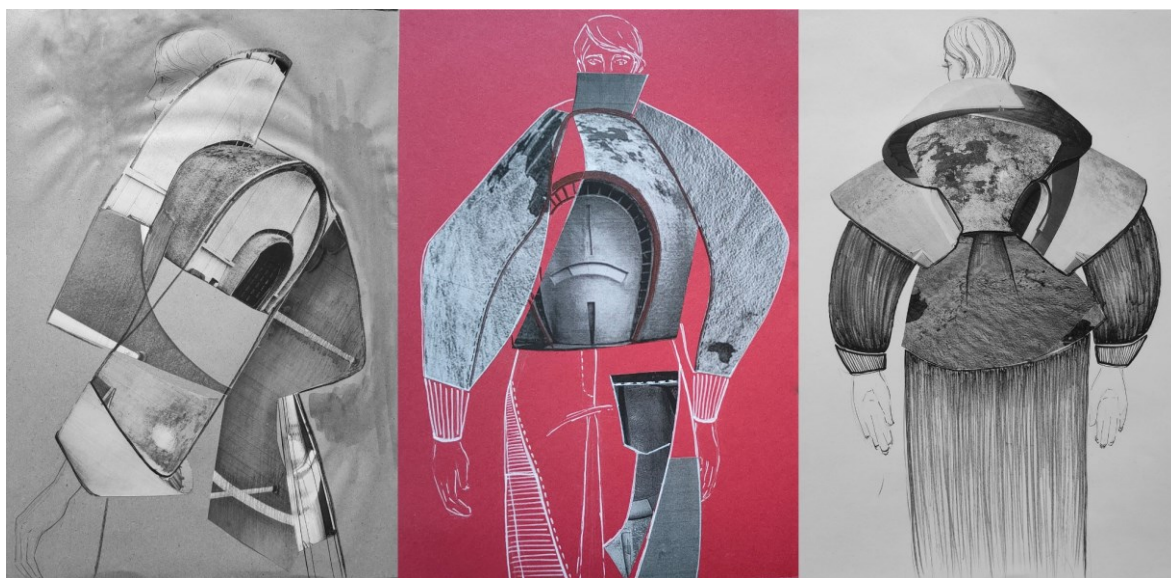
7 SKICI

Prvním krokem v navrhování kolekce byla tvorba koláží z fotografií architektonických děl Avraama Miletského, které byly hlavní inspirací nálady kolekce. Obrázky staveb byly dekonstruovány na jednotlivé části a znovu poskládány (konstruovány) do koláží, které jsou v oděvním duchu. Tento postup práce určil náladu kolekce a formy a objemy oděvů, načrtl také některé zajímavé detaily, které se s úpravami přenášely až do finálních modelů. První koláže byly spojeny se zvolenými modelacemi z literatury (krejčovské příručky, odborná literatura týkající se konstrukce střihu a technologie).

Obrázek 47 Koláže č.1 ¹⁵⁷

¹⁵⁷ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 48 Koláže č.2 ¹⁵⁸

Obrázek 49 Skici 1 ¹⁵⁹

¹⁵⁸ Zdroj: vlastní archiv

¹⁵⁹ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 50 Skici 2¹⁶⁰Obrázek 51 Skici 3¹⁶¹¹⁶⁰ Zdroj: vlastní archiv¹⁶¹ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 52 Skici 4¹⁶²

Obrázek 53 Skici 5¹⁶³

¹⁶² Zdroj: vlastní archiv

¹⁶³ Zdroj: vlastní archiv

8 TECHNICKÉ NÁKRESY

8.1 Nákresey ve zvolené barevnosti

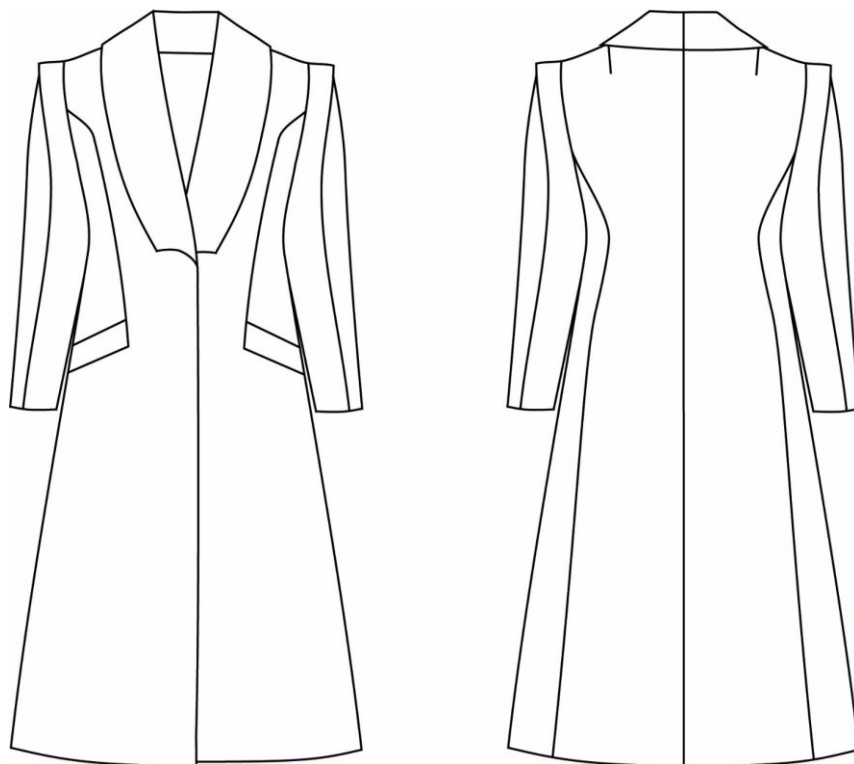

Obrázek 54 Barevnost kolekce¹⁶⁴

8.2 Kabát

Dlouhý kabát ze směsi vlny tvarovaný v pase je podšitý. Skládá se z PD s přinechaným šálovým límcem, ZD, bočního dílu, rukávu. Přední díl je tvarovaný členícími švy, má lištové kapsy. Zapíná se na patentky. Zadní díl je tvarovaný ve středovém a členících švech, ve středu ZD je umístěn rozparek. Rukáv je tvarovaný členěním se záhybem.

¹⁶⁴ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 55 Technický nákres kabátu¹⁶⁵

8.3 Trenčkot

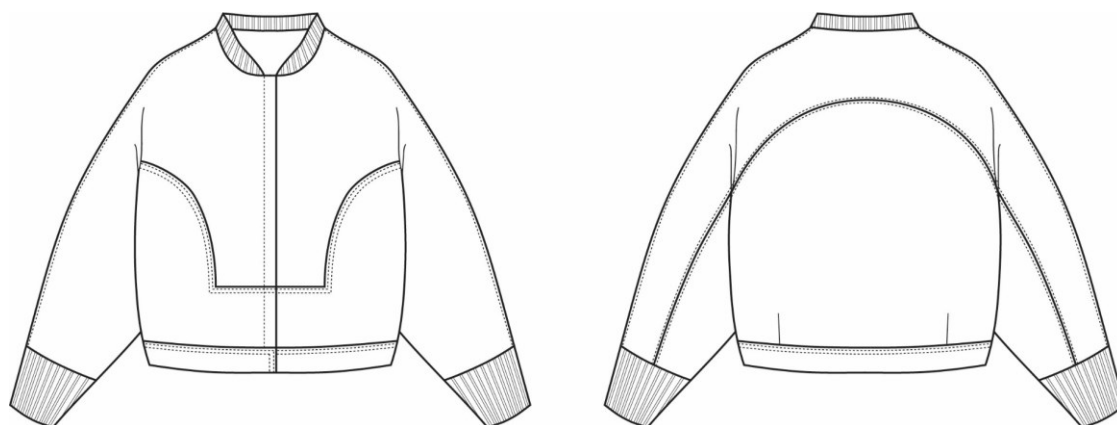
Dlouhý plášť A siluety ze směsi bavlny s nepromokavou úpravou je podšitý. Skládá se z PD, ZD, sedla ZD, sedla PD, rukávu a límce. PD má záhyb v členicím švu a sedlo v levé části, ZD má protizáhyb ve středu a sedlo. Raglánový rukáv má protizáhyb v náramenici.

¹⁶⁵ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 56 Technický náčrtes pláště¹⁶⁶

8.4 Bunda

Bunda ze směsi bavlny a lnu je v PD členěná princesovým švem s přestřižením v pase. ZD je členěn sedlem, má záhyby v dolním kraji. Rukáv je členěn švem v ZD, zakončený manžetou z žebrované pleteniny. V průkrčníku je všitý stojáček z žebrované pleteniny. Zapínání PD je na patentky. Členicí švy jsou ozdobně prošité.

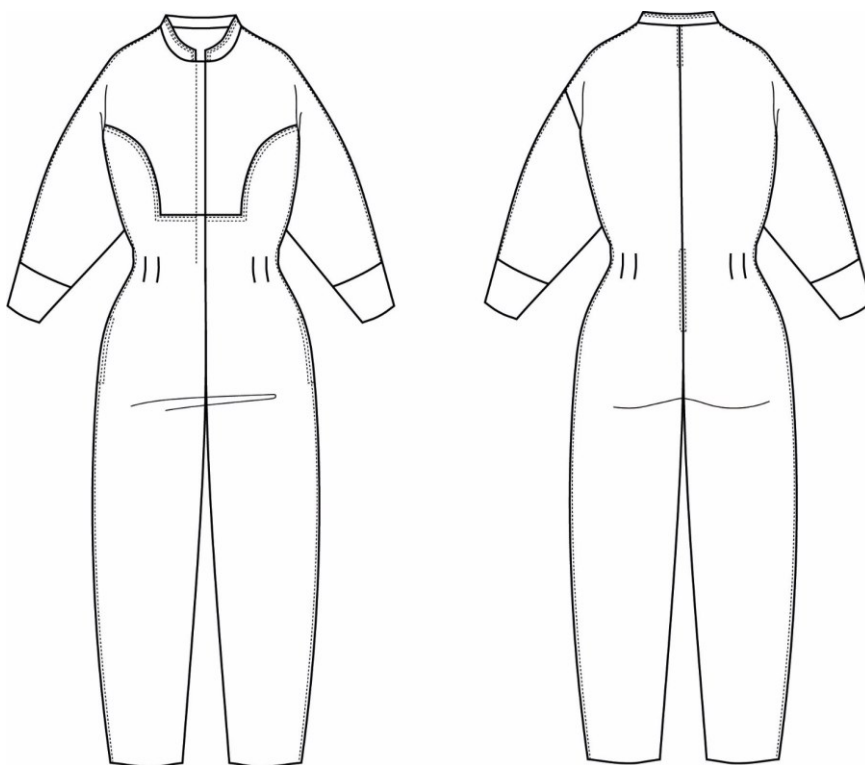
Obrázek 57 Technický náčrtes bundy¹⁶⁷

¹⁶⁶ Zdroj: vlastní archiv

¹⁶⁷ Zdroj: vlastní archiv

8.5 Overall

Overall ze směsi bavlny a lnu je v PD členěný princesovým švem s přestřižením v pase, zapíná se ve středu PD na zdrhovadlo. V bočních švech jsou umístěny švové kapsy. Ve středu ZD je protizáhyb. Rukáv je zakončený manžetou. Průkrčník je začištěný stojáčkem. Členicí švy a stojáček jsou ozdobně prošité.

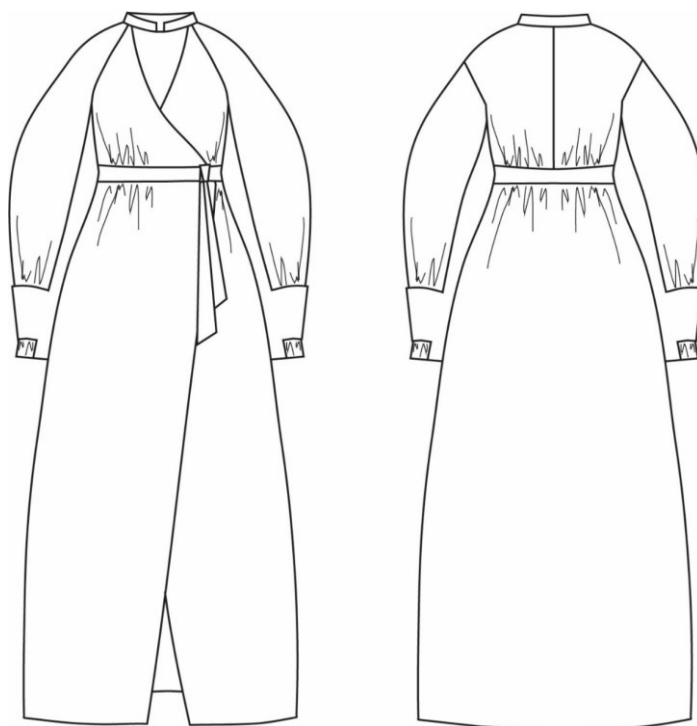

Obrázek 58 Technický nákres overalu¹⁶⁸

8.6 Košilové šaty

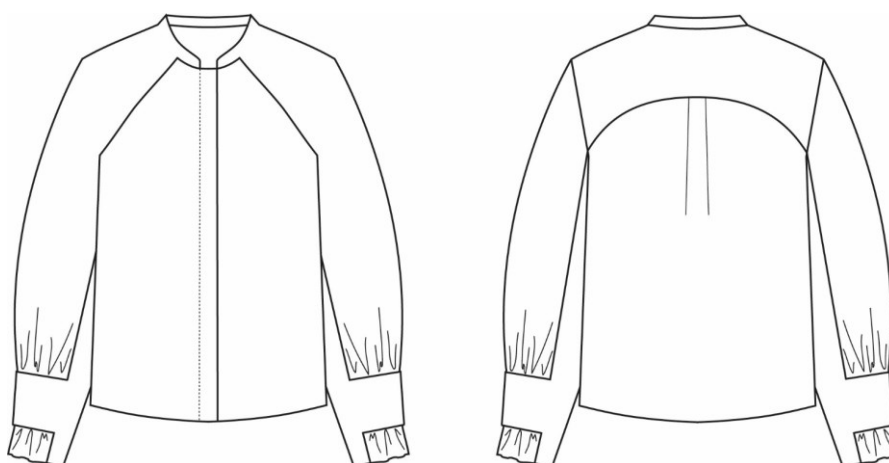
Košilové zavínovací šaty ze směsi tencelu, bavlny a lnu jsou přestřižené v pase, skládají se z PD, ZD, sukně, rukávu, pásků. PD je tvarován prsním záševkem umístěným v bočním švu. ZD je tvarován pasovými záševky a mírně projmutý v zadním středovém švu. V pravém bočním švu je otvor na provlečení pásku. Okraje PD jsou začištěny podsádkou. Rukáv je třídílný, k přednímu a středovému dílu je přinechaná manžeta. Středový díl rukávu je našasený na zápěstí. K přednímu dílu rukávu je přinechaný stojáček.

¹⁶⁸ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 59 Technický náčrtek košilových šatů¹⁶⁹

8.7 Košile

Košile ze směsi tencelu, bavlny a lnu volného střihu má rozparky v bočních švech. PD je hladký s přinechanou légou, zapínání je skryté na knoflíky a knoflíkové dírky. ZD je členěn sedlem, má protizáhyb v zadním středu. Rukáv je třídílný, k přednímu a středovému dílu je přinechaná manžeta. Středový díl rukávu je našasovaný na zápěstí. K přednímu dílu rukávu je přinechaný stojáček. Rozparky v bočních švech jsou začištěny podsádkou.

Obrázek 60 Technický náčrtek košile¹⁷⁰

¹⁶⁹ Zdroj: vlastní archiv

¹⁷⁰ Zdroj: vlastní archiv

8.8 Overal s kalhotovou sukní

Overal z bavlny A siluety s páskem s kimonovými rukávy je tvarovaný v bočních švech a středovém švu ZD. Kalhotová sukně má záhyby ve středu PD i ZD. Overal má klínové kapsy. Průkrčník je začištěný podsádkou. Overal se zapíná na skryté zdrhovadlo v zadním středovém švu. V bočních švech jsou všité pásy. Rukávy jsou zakončené manžetou.

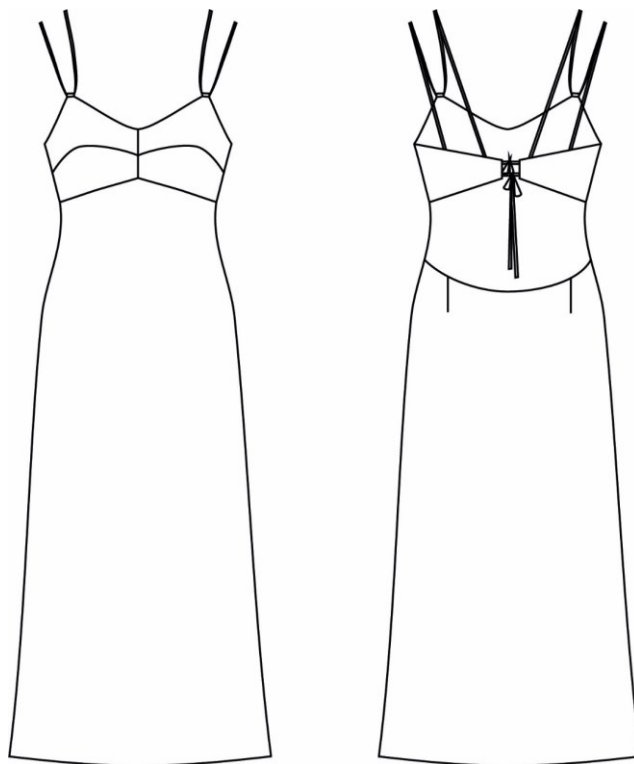

Obrázek 61 Technický nákres overalu¹⁷¹

8.9 Šaty

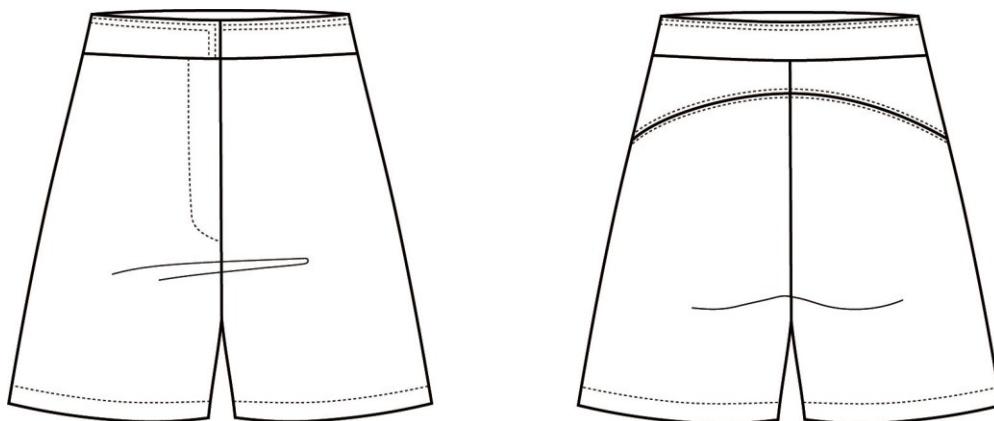
Šaty midi délky z tencel saténu jsou přiléhavé v živůtkové části, sukně má A siluetu. PD má členící švy v živůtku. ZD je tvarován záševky. Šaty se zapínají na skryté zdrhovadlo v levém bočním švu. Živůtek ZD se zavazuje v zadním středu. Špagetová ramínka jsou regulovatelná. Pasový okraj ZD je zapraven podsádkou.

¹⁷¹ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 62 Technický nákres šatů¹⁷²

8.10 Šortky

Šortky ze směsi lnu a bavlny se skládají z PD, ZD a tvarovaného sedla ZD. Šortky se zapínají na zdrhovadlo ve středu PD. Pas je začištěn pasovým límcem se zapínáním na patentek. Členící švy a pasový límec jsou ozdobně prošité.

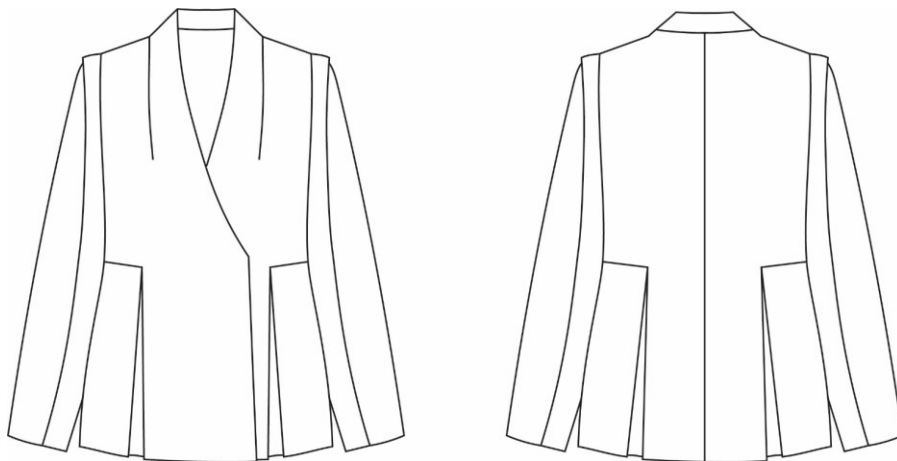
Obrázek 63 Technický nákres šortek¹⁷³

¹⁷² Zdroj: vlastní archiv

¹⁷³ Zdroj: vlastní archiv

8.11 Sako

Sako z polyesteru je podšité, tvarované v PD i ZD členícími švy s protizáhyby. PD má záhyb v náramenici. Rukáv je dvojdílný, tvarovaný záhybem v rukávové hlavici. ZD je tvarovaný projmutím ve středovém švu.

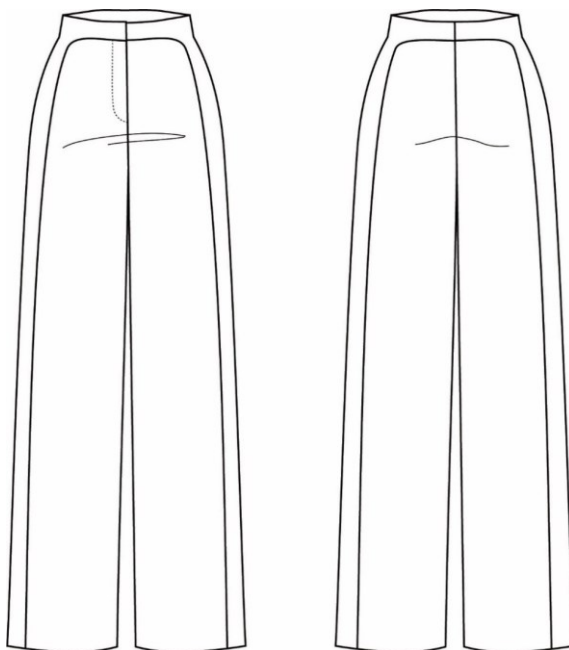

Obrázek 64 Technický nákres saka¹⁷⁴

8.12 Kalhoty

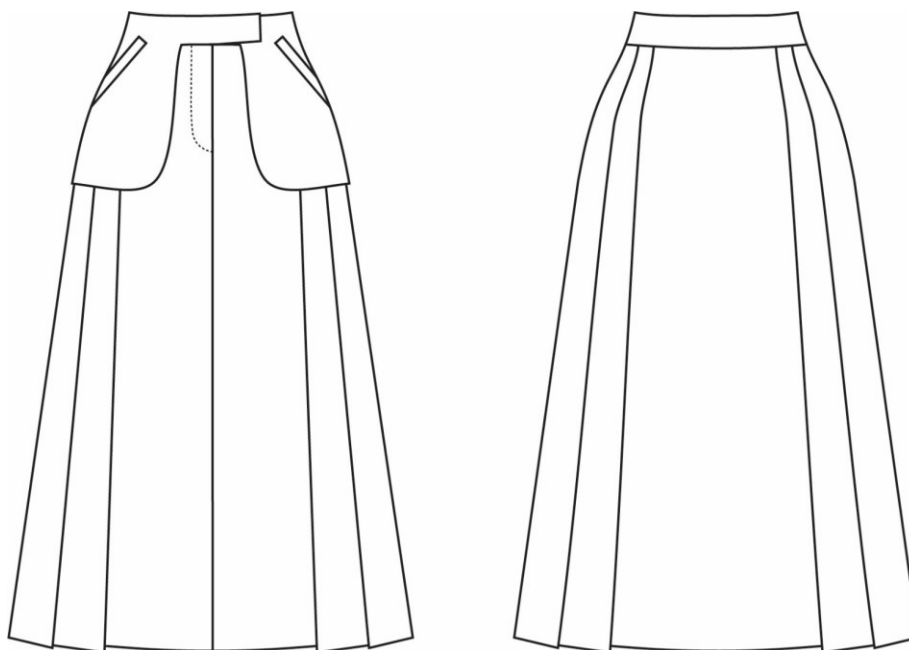
Kalhoty z polyesteru jsou mírně rozšířené k dolnímu kraji, skládají se z PD, ZD a bočních dílů. Jsou členěné v PD a ZD. Boční díly PD i ZD mají přinechaný pasový límec. Kapsy jsou umístěné v členících švech. Kalhoty se zapínají na zdrhovadlo ve středu PD a kovový patentek v pasovém límci.

¹⁷⁴ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 65 Technický náčrt kalhot¹⁷⁵

8.13 Sukně

Sukně ze směsi bavlny a nylonu se záhyby je rozšířená k dolnímu kraji. PD má přinechaný pasový límec s kapsami. Kapsy v PD jsou prostřížené výpustkové. Sukně se zapíná na zdrhovadlo ve středu PD a patentek v pasovém límci.

Obrázek 66 Technický náčrt sukně¹⁷⁶

¹⁷⁵ Zdroj: vlastní archiv

¹⁷⁶ Zdroj: vlastní archiv

9 STŘIHOVÉ ŘEŠENÍ

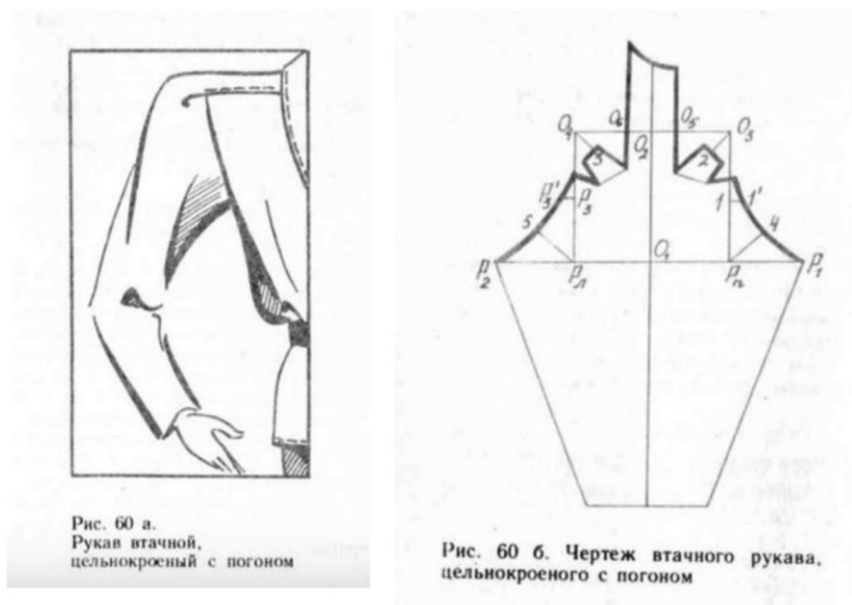
Střihové kolekce vychází především z konstrukcí a střihových modelací 2. poloviny 20. století na území SSSR. Po nastudování dostupné literatury bylo vybráno několik modelací, které korespondovaly s tématem a vizuální inspirací a byly svým způsobem zajímavé a inovativní. Vybrané modelace bylo nutné vyzkoušet v materiálu a provést úpravy. Společným prvkem spojujícím téměř všechny střihové úpravy je tvarování pomocí záhybů. U vrchních oděvů je většinou modelace soustředěná na rukáv a rukávovou hlavici.

Vybrané modelace byly v první fázi testované v původní formě, ve které byly čerpány z literatury, poté se upravovaly dle návrhů.

9.1 Raglánový rukáv se záhybem

Modelace raglánového rukávu spočívá v připojení části náramenice PD i ZD k hlavici rukávu a následném přidání protizáhybu do rukávové hlavice.

Daná modelace byla po zvětšení protizáhybu v náramenici použita pro střih trenčkotu.

Obrázek 67 Původní modelace – raglánový rukáv¹⁷⁷

¹⁷⁷ Zdroj: vlastní archiv

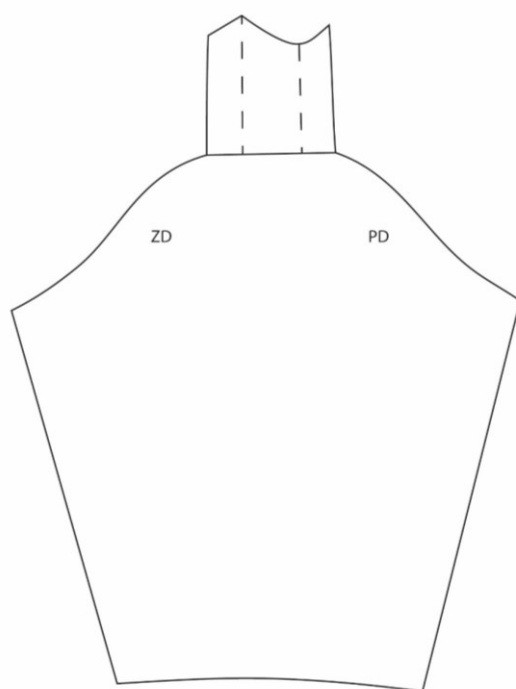
Obrázek 68 První prototyp modelace¹⁷⁸

Obrázek 69 Prototyp modelace po přidání záhybu¹⁷⁹

¹⁷⁸ Zdroj: vlastní archiv

¹⁷⁹ Zdroj: vlastní archiv

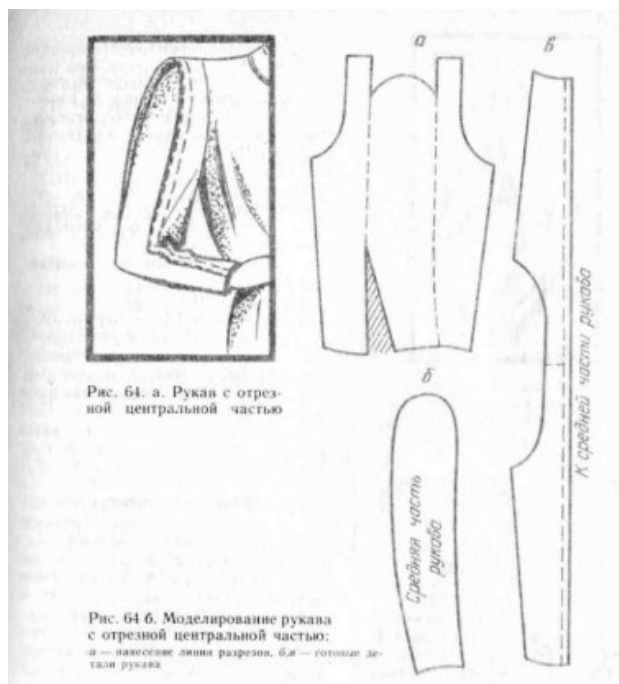
Obrázek 70 Střih raglánového rukávu¹⁸⁰

9.2 Dvojdílný rukáv se záhybem v hlavici

Dvojdílný rukáv je členěn na dvě části od hlavičky směrem k zápěstí. Do členícího švu rukávu je přidán záhyb, který je nejvýraznější v hlavici rukávu a směrem k lokti se zmenšuje.

Tato modelace byla použita pro střih kabátu a saka.

¹⁸⁰ Zdroj: vlastní archiv

Оbrázek 71 Původní modelace – rukáv s členěním v hlavici¹⁸¹

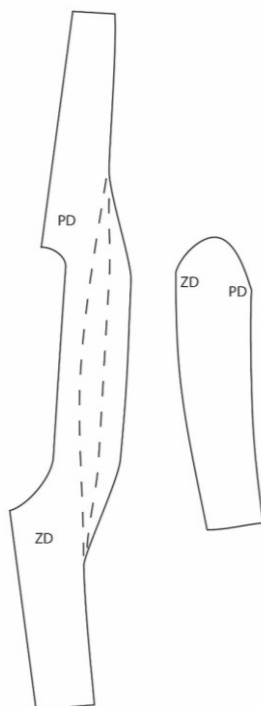
Оbrázek 72 První prototyp modelace¹⁸²

¹⁸¹ Zdroj: vlastní archiv

¹⁸² Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 73 Upravená modelace – prototyp 2¹⁸³

Obrázek 74 Střih dvojdielného rukávu se záhybem¹⁸⁴

¹⁸³ Zdroj: vlastní archiv

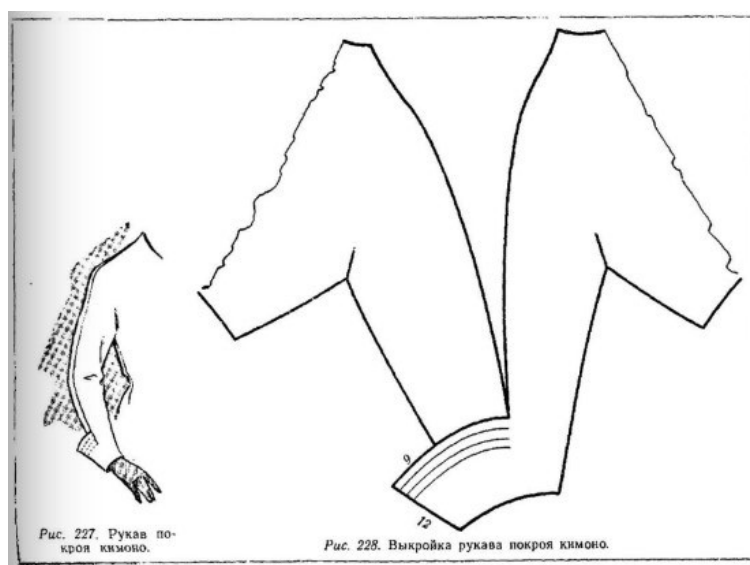
¹⁸⁴ Zdroj: vlastní archiv

9.3 Manžeta přinechaná k rukávu/ límec přinechaný k přednímu dílu

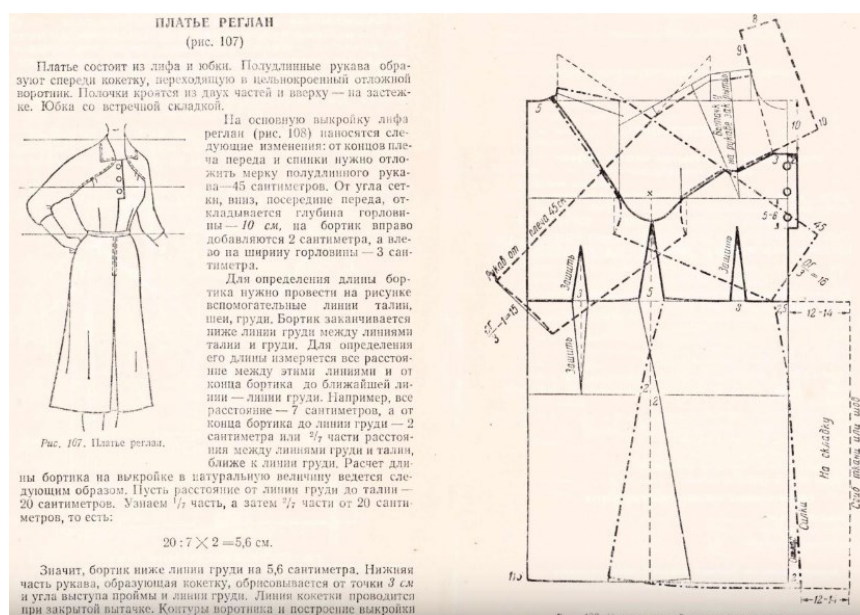
Manžeta rukávu je na jednom konci přinechaná k dílům rukávu a na druhém konci všitá do členícího švu.

Límec je částečně přinechaný k přednímu dílu od náramenice směrem ke středu PD. Do ZD je všitý obvyklým způsobem.

Tyto modelace byly použity pro střih košile a košilových šatů.

Obrázek 75 Původní modelace – rukáv s přinechanou manžetou¹⁸⁵

¹⁸⁵ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 76 Původní modelace – límec přinechaný k PD¹⁸⁶

Obrázek 77 Prototyp modelace s přinechaným límcem¹⁸⁷

¹⁸⁶ Zdroj: vlastní archiv

¹⁸⁷ Zdroj: vlastní archiv

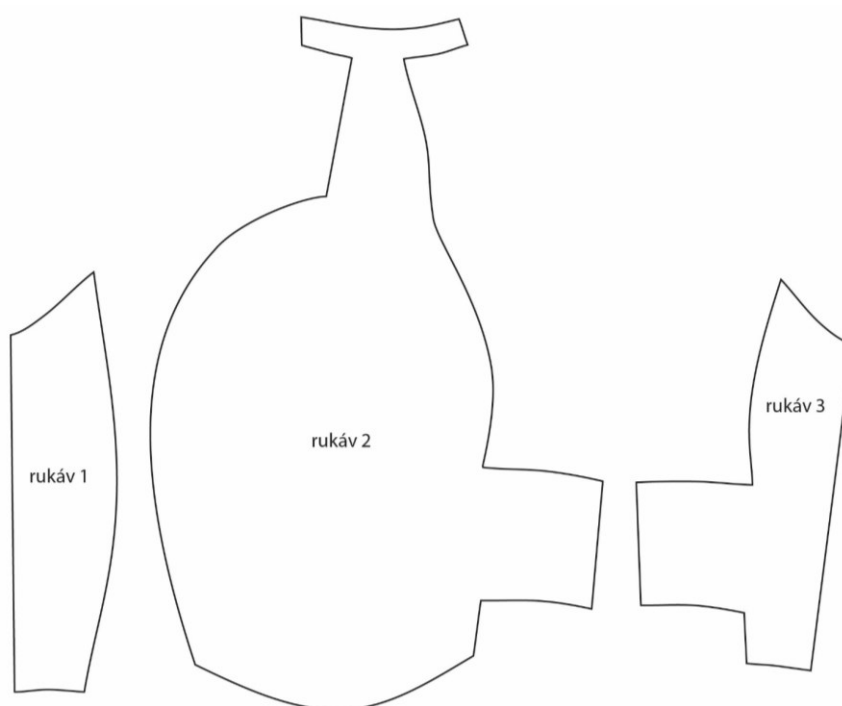

Obrázek 78 Prototyp košilových šatů s upravenou modelací¹⁸⁸

¹⁸⁸ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 79 Prototyp košile po další úpravě modelace¹⁸⁹

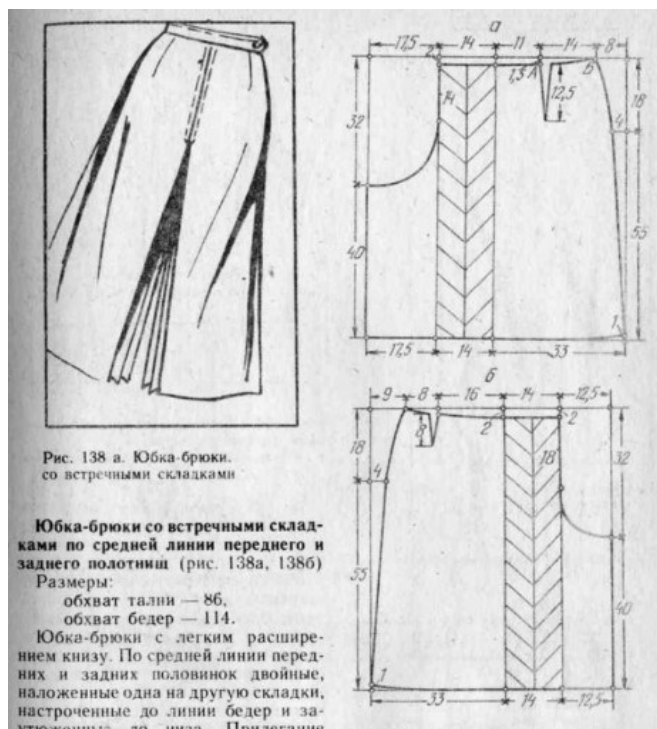
Obrázek 80 Střih trojdílného rukávu se stojáčkem¹⁹⁰

¹⁸⁹ Zdroj: vlastní archiv

¹⁹⁰ Zdroj: vlastní archiv

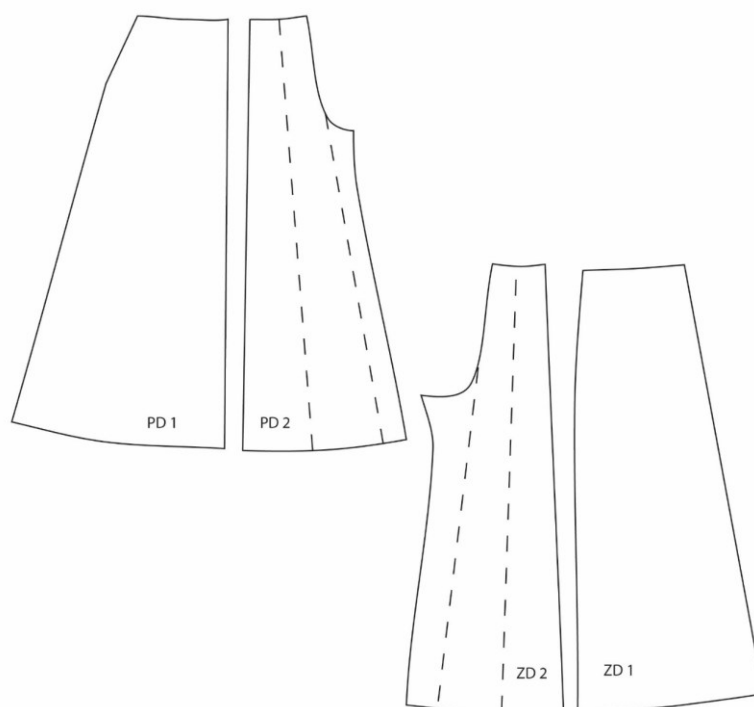
9.4 Kalhotová sukně se záhyby

Do PD i ZD kalhot je přidán záhyb v místě krokového švu, protizáhyb je poté sešitý v horní části v PD i ZD. Tato modelace byla použita pro střih overalu.

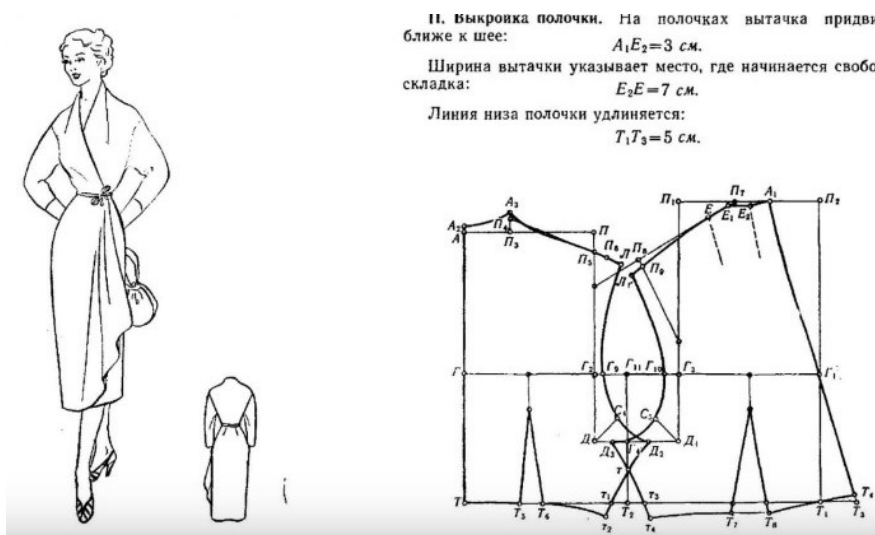
Оbrázek 81 Původní modelace – sukně se záhyby¹⁹¹

¹⁹¹ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 82 Střih kalhotové sukně¹⁹²

9.5 Klopa tvořená záhybem

Do PD živůtku je od náramenice přidán záhyb směřující mírně od středu PD, odšitím záhybu vznikne klopa. Modelace byla použita ve střihu saka.

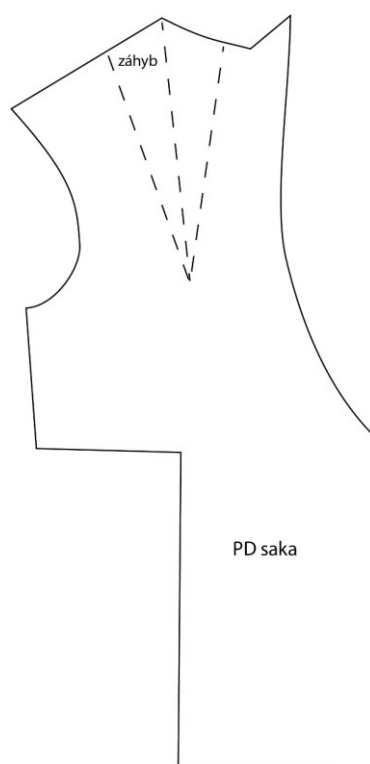
Obrázek 83 Původní modelace – záhyb v náramenici¹⁹³

¹⁹² Zdroj: vlastní archiv

¹⁹³ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 84 Prototyp modelace záhybu v náramenici¹⁹⁴

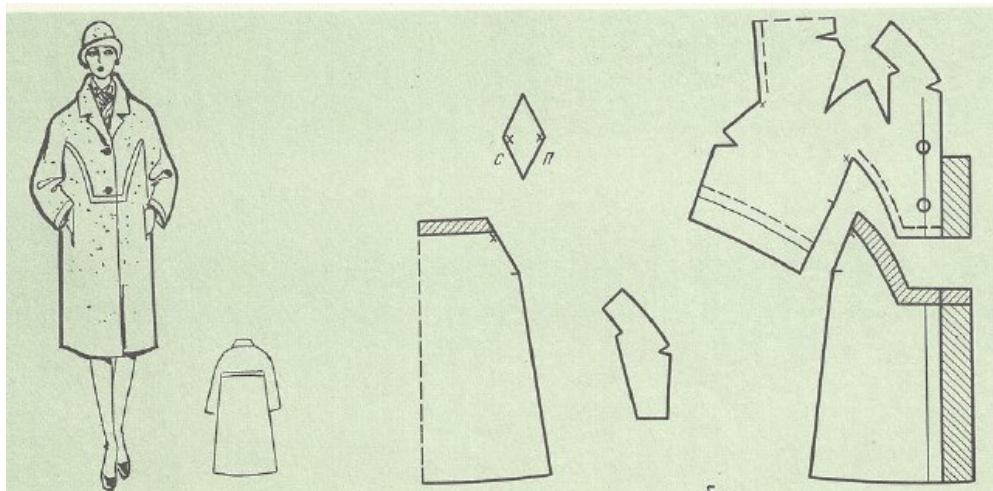
Obrázek 85 Střih předního dílu saka¹⁹⁵

¹⁹⁴ Zdroj: vlastní archiv

¹⁹⁵ Zdroj: vlastní archiv

9.6 Členění předního dílu s přinecháním rukávu

Přední díl je členěn princesovými švy s přestřižením v pase ve středové části PD. Tato modelace byla použita pro střih bundy a overalu.

Obrázek 86 Původní modelace – členění princesovým švem s přestřižením v pase¹⁹⁶

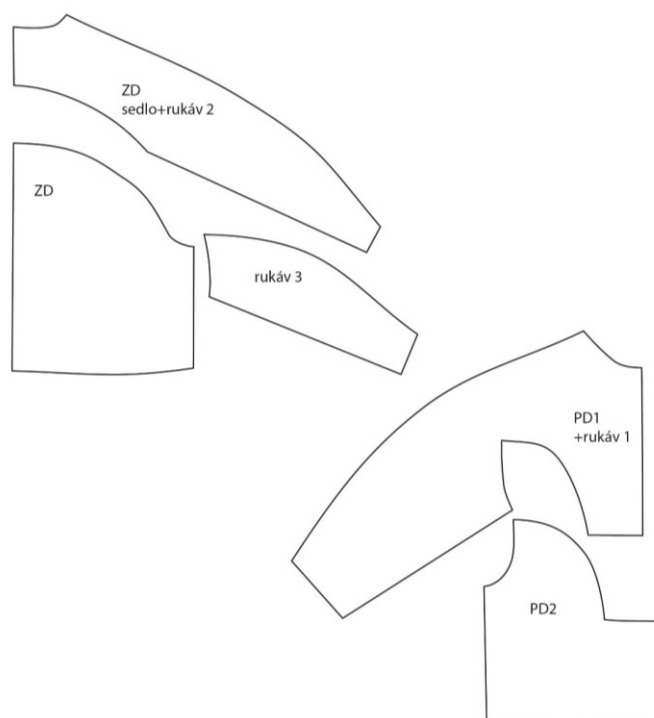
Obrázek 87 První prototyp modelace s princesovým švem¹⁹⁷

¹⁹⁶ Zdroj: vlastní archiv

¹⁹⁷ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 88 Prototyp bundy po úpravě modelace¹⁹⁸

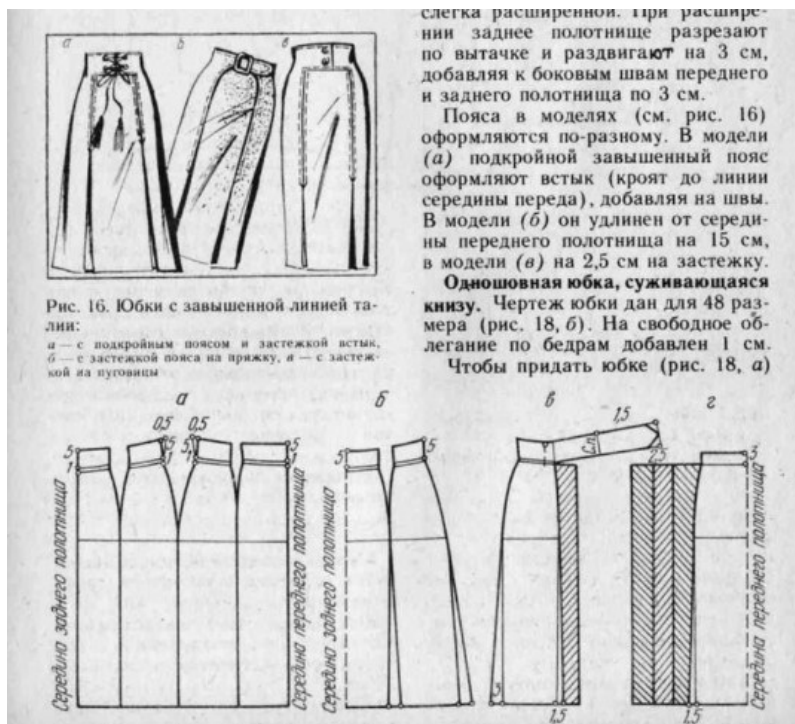
Obrázek 89 Střih bundy s členěním a přestřižením v pase¹⁹⁹

¹⁹⁸ Zdroj: vlastní archiv

¹⁹⁹ Zdroj: vlastní archiv

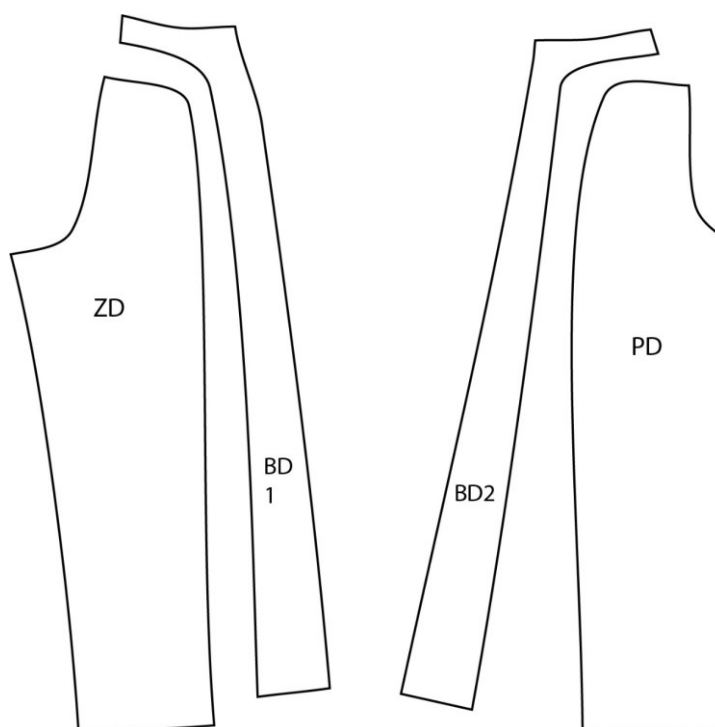
9.7 Boční díl sukně/kalhot s pasovým límcem

Výchozí modelace má pasový límec v PD přinechaný k bočnímu dílu sukně. V kolekci byla použita stejná modelace pro kalhoty a částečně pro sukni.

Obrázek 90 Původní modelace – sukně s přinechaným pasovým límcem²⁰⁰

²⁰⁰ Zdroj: vlastní archiv

Obrázek 91 Střih kalhot²⁰¹

²⁰¹ Zdroj: vlastní archiv

III PROJEKTOVÁ ČÁST

10 FOTODOKUMENTACE KOLEKCE

Fotografka: Anastasia Tsiareshchanka

Modelka/styling: Aleksandra Semenova

ZÁVĚR

Diplomová práce měla za cíl prozkoumat oděvnictví a oděvní průmysl v 2. polovině 20. století na území SSSR se zaměřením na střihové přístupy a modelace střihů s ohledem na kulturně – historický kontext. Předmětem zkoumání byl také oděvní průmysl a jeho fungování v kontextu socialistického státu. Teoretická část práce se také věnovala vzdělávání v oděvnictví a literaturu s ním spojenou, jak pro odborníky, tak pro laickou veřejnost.

Cílem praktické části práce bylo vytvořit současnou nositelnou ready-to-wear kolekci s využitím znalostí střihových konstrukcí a modelací nabytých v teoretické části s vlastním autorským přínosem a použitím materiálů, které jsou vhodné pro každodenní nošení a odpovídají současným tendencím.

Práce prošla vývojem od počáteční inspirace kyjevskou architekturou přes propojení skrze konstrukční přístup architektury a střihů k inspiraci střihovými modelacemi. Oděvy tak architektonický princip neopouští, vyjadřují ho skrze střihové manipulace.

V průběhu studia literatury k teoretické části práce a při objevování stále nových zdrojů bylo náročné zpracovat velký objem informací i z toho důvodu, že většina zdrojů byla studována v originále, v ruštině. Bohužel vzhledem k rozsahu práce není možné obsáhnout množství zdrojů úplně, jelikož jak téma kulturně – historického kontextu módy v SSSR, tak oděvní průmysl i vzdělávání v oblasti oděvnictví by mohly být samostatnými tématy.

Výzkum přinesl mnohé zajímavé poznatky a poskytuje vhled do oděvnictví a módy na území SSSR v 2. polovině 20. století. jako státu s jednou z největších organizací módního průmyslu své doby. Zkoumané střihové metody jsou aplikovatelné pro současný oděv. Zároveň práce nabízí prostor k dalšímu studiu tématu z několika úhlů pohledu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- AMIROVA, E.K. a SAKULINA, O.V., 1985. *Izgotovlenije special'noj i sportivnoj odeždy*. Moskva: Legprombytizdat.
- BARTLETT, Djurdja. *Fashioneast: The Spectre That Haunted Socialism*. Cambridge: MIT Press, 2010. ISBN 9780262026505.
- BORDOVSKAJA, S.M., 1964. *Šejtė doma po obščedostupnomu sposobu kroja*. Moskva: Ljogkaja industrija.
- ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvennogo proektirovanija odeždy*. Ljogkaja industrija.
- ČEREMNYCH, A.I., 1977. *Osnovy chudožestvennogo konstruirovania odeždy*. Moskva: Ljogkaja industrija.
- GRONOW, Jukka a Sergey ZHURAVLEV. *Fashion Meets Socialism: Fashion industry in the Soviet Union after the Second World War* [online]. Helsinki: Finnish Literature Society, @2015 [cit. 2022-10-19]. ISBN 9789522227522. Dostupné z: doi:10.21435/sfh.20
- KORNIENKO, Olha. Ukrainian Fashion Houses as Centers of Soviet Fashion Representation. *The Hungarian Historical Review* [online]. 2021, 10(3), s. 495-528 [cit. 2022-10-19]. ISSN 20638647. Dostupné z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsjrs&an=edsjrs.27115471&scope=site>
- LEBINA, Natalja. *Mužčina i ženščina: tělo, moda, kul'tura. SSSR – ottěpel'*. Moskva: Novoje litěraturnoje obozrenije, 2014. ISBN 978-5-4448-0186-4.
- NAZAROVA, A.I.; KULIKOVA, I.A. a SAVOSTICKIJ, A.V., 1975. *Těchnologija švejnyh izdelij po individual'nym zakazam*. Moskva: Ljogkaja industrija.
- SALAMATOVA, S.M., 1981. *Osnovy konstruirovania odeždy*. Moskva: Ljogkaja industrija,
- ŠTAŇKO, N.I., 1961. *Modělirovanije, krojka i šit'je ženskogo plat'ja*. Kirov: Kirovskoje knižnoje.
- VAINSHTEIN, Olga. Orange Jackets and Pea Green Pants: The Fashion of Stilyagi in Soviet Postwar Culture. *Fashion Theory*. 2018, vol. 22, no. 2, s. 167-185 [cit. 2025-01-07]. ISSN 1362-704X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1362704X.2018.1418266>.

VENHERSKA, V. O. Žurnaly mod jak vidobražennja social'noji stratyfikaciji radjans'koho suspil'stva. *History Pages* [online]. 2019, 48, s. 207-223 [cit. 2022-10-19]. ISSN 23075244.

Dostupné z: doi:10.20535/2307-5244.48.2019.176393

VOLEVIČ, H.K., 1974. *Raskroj i šitje ženskoj oděždy*. Moskva: Ljogkaja industrija.

Ja š'ju sama, 1961. Č. 6. Moskva: Reklamno-izdatěl'skaja fabrika.

Ja š'ju sama, 1973. Moskva: Sovetskaja Rossija.

Moděli oděždy: Šejtě sami, 1975. Č. 4. Leningrad: Leningradskij dom modělej oděždy.

Rabotnica. Moskva: Pravda, 1914-.

Krasa i moda. Kyjev: Reklama, 1970-1988.

Radjans'ka žinka. Radjans'ka Ukrajina, 1946-1991. ISSN 0131-6753.

Perec'. Kyjev: Radjans'ka Ukrajina, 1922- . ISSN 0132-4462.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

36 let nazad v SSSR vyšel prvýj nomer žurnala Burda Moden, 2023. Online. In: Burdastyle.ru. 03.04.2023. Dostupné z: <https://burdastyle.ru/stati/36-let-nazad-v-sssr-vyshel-pervyj-nomer-zhurnala-burda-moden-/?srsltid=AfmBOopZHcI4BgEOFIudnBZhwRdeHYijBbvKnJhyDSEG5yL-HZdOo0B4>. [cit. 2025-01-13].

Buklet reklamnyj, palitra "Modnye cveta golovnych uborov", Vialeprom. 1971 god. SSSR. Online. In: HabarTorg. Dostupné z: <https://www.habartorg.com/catalog/12146/>. [cit. 2025-02-18].

Dom modelěj na Kuzněckom Mostu. In: *Casual* [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://www.casual-info.ru/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%BC%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%86%D0%BA%D0%BE%D0%BC%20%20%D0%9C%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83/>

Kto takije "stiljagi" i počemu oni slušali muzyku "na kostjach", 2020. Online. In: Dzen. 01.04.2020. Dostupné z: <https://dzen.ru/a/XoS4TeNmhR6wjdGW>. [cit. 2025-01-07].

Milady. Žurnal "Mody Kyev"-1979 hoda. In: Izděl'ija Miledi [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://miladys.ru/zhurnal-1.html>

Moskovskij dom modělej. Načalo. Online. In: Dzen. Dostupné z: <https://dzen.ru/a/Y7VSjQ9kbUuawRhK>. [cit. 2024-04-28].

Samye urodlivye vešči iz garděroba sovetskoj ženščiny, 2014. Online. In: Be-in. 10.09.2014. Dostupné z: <https://www.be-in.ru/review/33622-samye-urodlivye-predmety-odezhdy-epohi-sssr/>. [cit. 2025-02-15].

Sovetskije atěl'je: populjarnyj sposob "dognat" modu, 2022. Online. In: Dzen. 15.07.2022. Dostupné z: <https://dzen.ru/a/Ysw15pHjMFX6raOd>. [cit. 2025-02-15].

Summer-1979, 2020. Online. In: Facebook. Meta, 26.03.2020. Dostupné z: <https://www.facebook.com/people/%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%A1%D0%90-%D0%86-%D0%9C%D0%9E%D0%94%D0%90/100063502856526/>. [cit. 2023-02-03].

The Capital of Fashion. Online. In: Fashion museum in Riga. Dostupné z: https://www.fashionmuseumriga.lv/eng/kaleidoscope/the_capital_of_fashion/. [cit. 2025-01-12].

Vesnoj 1987 goda v SSSR vyšel pervyj nomer žurnala "Burda Moden", 2024. Online. In: LiveJournal. 18.06.2024. Dostupné z: <https://nefer.livejournal.com/5454003.html>. [cit. 2025-01-13].

ŽURNAL ATĚL'JE. Online. In: Virtual'nyj muzej Naděždy Petrovny Lamanovoj. Dostupné z: https://lamanova.com/16_atelier.html. [cit. 2025-01-13].

Žurnal mod. № 6, 1989. Online. In: Garage. Dostupné z: <https://garagemca.org/exhibition/atelier-e-b-passer-by/materials/zhurnal-mod-3-1990>. [cit. 2024-04-28].

Milady. *Žurnal "Mody Kyev"-1979 hoda*. Online. In: Izděl'ija Miledi. Dostupné z: <https://miladys.ru/zhurnal-1.html>. [cit. 2022-11-30].

Žurnal Radjans'ka žinka 1990 Lina Kostěnko, Nazarij Jaremčuk, Všivka, Ševčenko, Moda., <https://violity.com/>. Online. In: Violity. Dostupné z: https://violity.com/106223002-zhurnal-radyanska-zhinka-1990-lina-kostenko-nazarij-yaremchuk-vshivka-shevchenko-moda?utm_source=other_seller_items&utm_medium=zhurnal-radyanska-zhinka-1990-lina-kostenko-nazarij-yaremchuk-vshivka-shevchenko-moda&utm_campaign=140uah. [cit. 2023-02-03].

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Účesy pro ženy, Rabotnica, 1963	13
Zdroj: <i>Rabotnica</i> , 1963. č. 2. Pravda	
Obrázek 2-Ukázka z časopisu Rabotnica 1957.....	15
Zdroj: <i>Rabotnica</i> , 1957. Roč. 35, č. 1. Pravda.	
Obrázek 3 Přehlídka v ODMO, 60.léta.....	16
Zdroj: <i>Dom modelěj na Kuzněckom Mostu</i> . Online. In: Casual. Dostupné z: https://www.casual-info.ru/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%BC%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%86%D0%BA%D0%BE%D0%BC%20%20%D0%9C%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83/ . [cit. 2022-11-30].	
Obrázek 4 Mladí muži tancující twist na kartonu, 80.léta	19
Zdroj: <i>Kto takije "stiljagi" i počemu oni slušali muzyku "na kostjach"</i> , 2020. Online. In: Dzen. 01.04.2020. Dostupné z: https://dzen.ru/a/XoS4TeNmhR6wjdgW . [cit. 2025-01-07].	
Obrázek 5 Satirické zobrazení stiljagi, 1959	20
Zdroj: <i>Kto takije "stiljagi" i počemu oni slušali muzyku "na kostjach"</i> , 2020. Online. In: Dzen. 01.04.2020. Dostupné z: https://dzen.ru/a/XoS4TeNmhR6wjdgW . [cit. 2025-01-07].	
Obrázek 6 Oděvní výroba, 1965	24
Zdroj: GRONOW, Jukka a Sergey ZHURAVLEV. <i>Fashion Meets Socialism: Fashion industry in the Soviet Union after the Second World War</i> [online]. Helsinki: Finnish Literature Society, ©2015 [cit. 2022-10-19]. ISBN 9789522227522. Dostupné z: doi:10.21435/sfh.20, s.69.	
Obrázek 7 Plakát „Více odolných tkanin a hezkých výtobků!“	25
Zdroj: <i>Samye urodlivye vešči iz garděroba sovetskoj ženščiny</i> , 2014. Online. In: Be-in. 10.09.2014. Dostupné z: https://www.be-in.ru/review/33622-samye-urodlivye-predmety-odezhdy-epohi-sssr/ . [cit. 2025-02-15].	
Obrázek 8 Nabídka oděvů a doplňků zhotovovaných na zakázku	27
Zdroj: <i>Sovetskije atělj'e: populjarnyj sposob "dognat'" modu</i> , 2022. Online. In: Dzen. 15.07.2022. Dostupné z: https://dzen.ru/a/Ysw15pHjMFX6raOd . [cit. 2025-02-15].	
Obrázek 9 Zákazník: „Nechápu, proč oblek vyšel tak úzký!“	28
Zdroj: <i>Sovetskije atělj'e: populjarnyj sposob "dognat'" modu</i> , 2022. Online. In: Dzen. 15.07.2022. Dostupné z: https://dzen.ru/a/Ysw15pHjMFX6raOd . [cit. 2025-02-15].	
Obrázek 10 Moskevský Dom modelěj, 30.léta	29
Zdroj: <i>Moskovskij dom modělej</i> . Načalo. Online. In: Dzen. Dostupné z: https://dzen.ru/a/Y7VSjQ9kbUuawRhK . [cit. 2024-04-28].	
Obrázek 11 Kolekce ODMO v Praze, 70.léta	30
Zdroj: <i>Dom modelěj na Kuzněckom Mostu</i> . In: <i>Casual</i> [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: https://www.casual-info.ru/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%BC%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%86%D0%BA%D0%BE%D0%BC%20%20%D0%9C%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83/	

D0%BB%D0%B5%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%86%D0%BA%D0%BE%D0%BC%20%20%D0%9C%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83/

Obrázek 12 Schéma hierarchické struktury oděvního průmyslu 31

Zdroj: GRONOW, Jukka a Sergey ZHURAVLEV. *Fashion Meets Socialism: Fashion industry in the Soviet Union after the Second World War* [online]. Helsinki: Finnish Literature Society, ©2015 [cit. 2022-10-19], s.93. ISBN 9789522227522. Dostupné z: doi:10.21435/sfh.20

Obrázek 13 Barevnice pro pokrývky hlavy na rok 1972, VIALegprom 32

Zdroj: *Buklet reklamnyj, palitra "Modnye cveta golovnyh uborov", Vialeprom. 1971 god. SSSR.* Online. In: HabarTorg. Dostupné z: <https://www.habartorg.com/catalog/12146/>. [cit. 2025-02-18].

Obrázek 14 Antropometrické body vyznačené na postavě 34

Zdroj: ČEREMNYCH, A.I., 1977. *Osnovy chudožestvennogo konstruirovaniya odeždy.* Ljogkaja industrija, s.28.

Obrázek 15 Letní model pro baletní představení 38

Zdroj: ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvennogo proektirovaniya odeždy.* Ljogkaja industrija, příloha.

Obrázek 16 Různé tvary a vliv na emoce 39

Zdroj: ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvennogo proektirovaniya odeždy.* Ljogkaja industrija, s.49.

Obrázek 17 Geometrické tvary v oděvu 40

Zdroj: ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvennogo proektirovaniya odeždy.* Ljogkaja industrija, s.52.

Obrázek 18 Proporce v oděvu 40

Zdroj: ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvennogo proektirovaniya odeždy.* Ljogkaja industrija, s.76

Obrázek 19 Ukázky patek a příslušenství pro přeplátované švy 42

Zdroj: NAZAROVA, A.I.; KULIKOVA, I.A. a SAVOSTICKIJ, A.V., 1975. *Těchnologija švejnyh izděl'ij po individual'nym zakazam.* Moskva: Ljogkaja industrija, s. 164.

Obrázek 20 Začištění okrajů kalhot (pas, koncová záložka) 43

Zdroj: NAZAROVA, A.I.; KULIKOVA, I.A. a SAVOSTICKIJ, A.V., 1975. *Těchnologija švejnyh izděl'ij po individual'nym zakazam.* Moskva: Ljogkaja industrija, s. 306.

Obrázek 21 Měření tělesných rozměrů v pohybu 43

Zdroj: AMIROVA, E.K. a SAKULINA, O.V., 1985. *Izgotovlenije special'noj i sportivnoj odeždy.* Moskva: Legprombytizdat, s. 28.

Obrázek 22 Technologická karta zhotovení pánské bundy a kalhot 44

Zdroj: AMIROVA, E.K. a SAKULINA, O.V., 1985. *Izgotovlenije special'noj i sportivnoj odeždy.* Moskva: Legprombytizdat, s. 166-167.

Obrázek 23 Nákres k měření tělesných rozměrů 45

Zdroj: VOLEVIČ, H.K., 1974. *Raskroj i šitje ženskoj odeždy*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 6.

Obrázek 24 Náskres ručních stehů 46

Zdroj: BORDOVSKAJA, S.M., 1964. *Šejtje doma po obščedostupnomu sposobu kroja*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 8.

Obrázek 25 Náskres strojových švů 46

Zdroj: BORDOVSKAJA, S.M., 1964. *Šejtje doma po obščedostupnomu sposobu kroja*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 11.

Obrázek 26 Vytvoření metru v měřítku 48

Zdroj: BORDOVSKAJA, S.M., 1964. *Šejtje doma po obščedostupnomu sposobu kroja*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 14.

Obrázek 27 Konstrukce střihu šatů 49

Zdroj: BORDOVSKAJA, S.M., 1964. *Šejtje doma po obščedostupnomu sposobu kroja*. Moskva: Ljogkaja industrija, s. 71-72.

Obrázek 28 Konstrukce střihu šatů 50

Zdroj: VOLEVIČ, H.K., 1974. *Raskroj i šitje ženskoj odeždy*. Moskva: Ljogkaja industrija, s.106.

Obrázek 29 Příklady modelace límců 51

Zdroj: VOLEVIČ, H.K., 1974. *Raskroj i šitje ženskoj odeždy*. Moskva: Ljogkaja industrija, s.376,381.

Obrázek 30 Časopis Atěl'e mod, rok 1923 51

Zdroj: ŽURNAL ATĚL'JE. Online. In: Virtual'nyj muzej Naděždy Petrovny Lamanovoj. Dostupné z: https://lamanova.com/16_atelier.html. [cit. 2025-01-13].

Obrázek 31 Módní kresby-Atěl'e 52

Zdroj: ŽURNAL ATĚL'JE. Online. In: Virtual'nyj muzej Naděždy Petrovny Lamanovoj. Dostupné z: https://lamanova.com/16_atelier.html. [cit. 2025-01-13].

Obrázek 32 Obálka časopisu Rīgas modes, 1984 53

Zdroj: *The Capital of Fashion*. Online. In: Fashion museum in Riga. Dostupné z: https://www.fashionmuseumriga.lv/eng/kaleidoscope/the_capital_of_fashion/. [cit. 2025-01-12].

Obrázek 33 Žurnal mod, rok 1989 54

Zdroj: *Žurnal mod*, 1989. Č. 6. ISSN 0321-1576.

Obrázek 34 První Burda v ruštině, 1987 55

Zdroj: *36 let nazad v SSSR vyšel pervyj nomer žurnala Burda Moden*, 2023. Online. In: Burdastyle.ru. 03.04.2023. Dostupné z: <https://burdastyle.ru/stati/36-let-nazad-v-sssr-vyshel-pervyj-nomer-zhurnala-burda-moden-/?srsltid=AfmBOopZHcl4BgEOFIudnBZhwRdeHYijBbvKnJhyDSEG5yL-HZdOo0B4>. [cit. 2025-01-13].

Obrázek 35 Móda pro mladé, Burda 1987 56

Zdroj: *Vesnoj 1987 goda v SSSR vyšel pervyj nomer žurnala "Burda Moden"*, 2024. Online. In: LiveJournal. 18.06.2024. Dostupné z: <https://nefer.livejournal.com/5454003.html>. [cit. 2025-01-13].

Obrázek 36 Ukázka z časopisu *Ja š'ju sama*, rok 1961 57

Zdroj: *Ja š'ju sama*, 1961. Č. 6. Moskva: Reklamno-izdatělskaja fabrika, s.19.

Obrázek 37 Časopis *Ja š'ju sama*-konstrukce střihu šatů 58

Zdroj: *Ja š'ju sama*, 1961. Č. 6. Moskva: Reklamno-izdatělskaja fabrika, s.18.

Obrázek 38 Šejtě sami-vlněné šaty s opaskem 59

Zdroj: *Moděli oděždy: Šejtě sami*, 1975. Č. 4. Leningrad: Leningradskij dom modělej oděždy, s.3.

Obrázek 39 *Ja š'ju sama*, rok 1973 60

Zdroj: *Ja š'ju sama*, 1973. Moskva: Reklamno-izdatělskaja fabrika, s. 3-31.

Obrázek 40 Časopis *Radjans'ka žinka*, březen 1990 (se schématy výšivek a střihovou přílohou).....62

Zdroj: *Žurnal Radjans'ka žinka 1990 Lina Kostěenko, Nazarij Jaremčuk, Všivka, Ševčenko, Moda.*, <https://violity.com/>. Online. In: Violity. Dostupné z: https://violity.com/106223002-zhurnal-radyanska-zhinka-1990-lina-kostenko-nazarij-yaremchuk-vshivka-shevchenko-moda?utm_source=other_seller_items&utm_medium=zhurnal-radyanska-zhinka-1990-lina-kostenko-nazarij-yaremchuk-vshivka-shevchenko-moda&utm_campaign=140uah. [cit. 2023-02-03].

Obrázek 41 *Perec'* 1959, „Zaslepení módou“ 64

Zdroj: *Perec'*. Kyjev: *Radjans'ka Ukrajina*, 1922-, Č. 11, s.10. ISSN 0132-4462.

Obrázek 42 *Mody Kyjev*, podzim 1979 65

Zdroj: *Milady. Žurnal "Mody Kyev"-1979 hoda*. In: *Izdělija Miledi* [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://miladys.ru/zhurnal-1.html>

Obrázek 43- Ukázka z časopisu *Krasa i moda*, léto 1979.....65

Zdroj: *Summer-1979*, 2020. Online. In: Facebook. Meta, 26.03.2020. Dostupné z: <https://www.facebook.com/people/%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%A1%D0%90-%D0%86-%D0%9C%D0%9E%D0%94%D0%90/100063502856526/>. [cit. 2023-02-03].

Následující: vlastní zdroje

Obrázek 44 Moodboard 68

Obrázek 45 Použité materiály 70

Obrázek 46 Řasení rukávu 71

Obrázek 47 Koláže č.1 72

Obrázek 48 Koláže č.2 73

Obrázek 49 Skici 1 73

Obrázek 50 Skici 2 74

Obrázek 51 Skici 3 74

Obrázek 52 Skici 4.....	75
Obrázek 53 Skici 5.....	75
Obrázek 54 Barevnost kolekce	77
Obrázek 55 Technický nákres kabátu	78
Obrázek 56 Technický nákres pláště	79
Obrázek 57 Technický nákres bundy.....	79
Obrázek 58 Technický nákres overalu.....	80
Obrázek 59 Technický nákres košilových šatů.....	81
Obrázek 60 Technický nákres košile	81
Obrázek 61 Technický nákres overalu.....	82
Obrázek 62 Technický nákres šatů	83
Obrázek 63 Technický nákres šortek.....	83
Obrázek 64 Technický nákres saka	84
Obrázek 65 Technický nákres kalhot.....	85
Obrázek 66 Technický nákres sukně	85
Obrázek 67 Původní modelace – raglánový rukáv	86
Obrázek 68 První prototyp modelace	87
Obrázek 69 Prototyp modelace po přidání záhybu	87
Obrázek 70 Střih raglánového rukávu	88
Obrázek 71 Původní modelace – rukáv s členěním v hlavici	89
Obrázek 72 První prototyp modelace	89
Obrázek 73 Upravená modelace – prototyp 2	90
Obrázek 74 Střih dvojdílného rukávu se záhybem	90
Obrázek 75 Původní modelace – rukáv s přinechanou manžetou	91
Obrázek 76 Původní modelace – límec přinechaný k PD	92
Obrázek 77 Prototyp modelace s přinechaným límcem	92
Obrázek 78 Prototyp košilových šatů s upravenou modelací	93
Obrázek 79 Prototyp košile po další úpravě modelace.....	94
Obrázek 80 Střih trojdílného rukávu se stojáčkem	94
Obrázek 81 Původní modelace – sukně se záhyby	95
Obrázek 82 Střih kalhotové sukně	96
Obrázek 83 Původní modelace – záhyb v náramenici	96
Obrázek 84 Prototyp modelace záhybu v náramenici	97
Obrázek 85 Střih předního dílu saka.....	97
Obrázek 86 Původní modelace – členění princesovým švem s přestřížením v pase	98

Obrázek 87 První prototyp modelace s princesovým švem	98
Obrázek 88 Prototyp bundy po úpravě modelace	99
Obrázek 89 Střih bundy s členěním a přestřižením v pase	99
Obrázek 90 Původní modelace – sukně s přinechaným pasovým límcem	100
Obrázek 91 Střih kalhot	101

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Výškové skupiny mužů a žen	35
--	----

Zdroj: ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvěnnogo proektirovanija oděždy*. Ljogkaja industrija, s.31.

Tabulka 2 Obvody pro různé typy postav	35
--	----

Zdroj: ČEREMNYCH, A.I., 1968. *Osnovy chudožestvěnnogo proektirovanija oděždy*. Ljogkaja industrija, s.33.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

PD Přední díl

ZD Zadní díl

SEZNAM PŘÍLOH

Flash disk